

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 10 (587)

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

Išvyka į Materialiojo paveldo ir senovinės technikos muziejų. Lietuvos mokslininkų sąjungos taryba praneša, kad gegužės 27 d. rengiama išvyka į Smalininkuose (Jurbarko r.) doc. dr. Justino Stonio įkurtą Materialiojo paveldo muziejų. Vykstame nuosavais automobiliais. Pakeliui aplankysime Raudonės ir Gelgaidų pilis (Jurbarko r.). Pageidaujantys dalyvauti išvykoje prašome registruotis „Mokslo Lietuvos“ el. paštu mokslolietuva@gmail.com. Užsiregistravusiems bus pateikta išsami informacija.

Naujųjų skyrių veikla. Lietuvos mokslininkų sąjungos klubas „Laisvieji“ gegužės 16 d. LMS būstinėje (J. Basanavičiaus 6, Vilnius) surengė pirmąjį seminarą „Transhumanizmas – XXI amžiaus paradigma“. Netrukus pranešime apie kitus planuojamus renginius.

Nemune rastų inkarų rinkinys. Justino Stonio archyvo nuotr.

Skyriaus „Kita Lietuva“ narių susirinkimas numatytas gegužės 24 d., 16 val. Darbotvarkėje: skyriaus organizacinės veiklos aptarimas, naujų narių priėmimas, diskusija aktualiais klausimais:

1) dėl Lietuvos Respublikos Seime svarstomo Dirvožemio įstatymo projekto;

2) dėl aukštojo mokslo reformos. Pasiūlymai dėl agrarinių studijų, mokslinių tyrimų ir konsultavimo veiklos suderinimo.

LMS tarybos sekretorius Emilis Urba praneša, kad atnaujinus programinę įrangą nuo šių metų birželio 1 d. neveiks Mokslininkų ir tyrėjų duomenų bazė (MTDB), kuria buvo naudojama siunčiant LMS nariams „Mokslo Lietuvą“ ir įvairius pranešimus. Kad bendravimas būtų galimas ir ateityje, sukurta elektroninio pašto konferencija, šiuo metu turinti apie 90 dalyvių. Jie ne tik ir toliau gaus laikraštį „Mokslo Lietuva“ ir kitus pranešimus, bet ir galės rašyti laiškus kitiems konferencijos dalyviams. ■

Pagalium Lietuvoje – žydintis pavasaris. J. Jasaičio nuotr.

ŠIAME NUMERYJE

Dėl Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų problemų

● 2 p.

Aleksandro Stulginskio universitetas savo partneriu mato VDU

● 2, 4 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai

● 3 p.

Prašome paramos mokslo šaltinių leidiniui išleisti

● 5 p.

Kalbos premija – Aleksui Bartnikui

● 5 p.

Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos rezoliucijos

● 6 p.

Tarptautinė konferencija „eStream“ – Vilniaus Gedimino technikos universitete

● 6 p.

Verslo ir mokslo sąveika

● 7 p.

Šiuolaikinė muziejinkystė: Materialiojo paveldo muziejuje

● 9–10 p.

Iškilių asmenybių galerijoje: edukologas Vytautas Šernas,

● 10–11 p.

TĘSIAME DISKUSIJĄ APIE UNIVERSITETINIO UGDYMO PERTVARKĄ

Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimo tarybos kreipimasis į Lietuvos aukštųjų mokyklų bendruomenes

Lietuvos aukštojo mokslo institucijos, universitetai ir tyrimų institutai jau yra patyrę 2009 m. neoliberalistinio pobūdžio, finansų apkarpyimo ir jų lėšų „optimizavimo“ reformą. Šios reformos ir naujojo Mokslo ir studijų įstatymo „buldozerinio stūmimo“ rezultatai: daugiau kaip 30 Konstitucinio Teismo išvardintų Aukštojo mokslo įstatymo pažeidimų, finansavimo mokslui ir studijoms sumažinimas, mokslo už studijas išlaidų perkėlimas ant studentų ir jų tėvų pečių, iškreipta konkurencija tarp universitetų.

Tuometinės Vyriausybės įdiegta studijų krepšelių sistema neišsprendė nei studijų finansavimo, nei dėstytojų atlyginimų skurdumo problemų. Lietuvos dėstytojai ir mokslininkai šiuo metu yra Europos Sąjungos atlyginimų statistikos paskutinėse vietose, o dauguma aukštųjų mokyklų darbuotojų priversti eiti kelias pareigas ar dirbti keliose darbo vietose.

2017 m. gegužės 2 d. Švietimo ir mokslo ministerija paskelbė apie naują „sistemine aukštojo mokslo pertvarką“, kuri reiškia radikalias permainas daugelyje Lietuvos universitetų. Papildomo finansavimo iš valstybės biudžeto nėra prašoma, planuojama panaudoti „sutaupytas lėšas“ ir ES struktūrinių fondų paramą. Švietimo ir mokslo ministerijos darbo grupė žada, kad dėstytojų atlyginimai padidės 30 proc.

Deja, šiais pažadais tikėti negalima, nes iš dvejus metus rengtos šakinės švietimo darbuotojų kolektyvinės sutarties pirminiai profesinių sąjungų inicijuoti atlyginimų

didėjimo pasiūlymai buvo išbraukti. Be to, darbo grupės pateikti aukštojo mokslo pertvarkos pasiūlymai yra be apskaičiuotų šios pertvarkos pasekmių, galimų alternatyvių sprendimų svarstymo. Mokslininkai ir pedagogai traktuojami kaip paslaugų rinkos dalyviai, konkuruojantys tik dėl potencialių klientų – studentų palankumo ar verslo ir pelningų veiklų. Pateikti deklaratyvūs „šūkių“ apie kokybės pagerėjimą, tačiau pasigendama aukštosios mokyklos, kaip išsilavinusių piliečių ugdytojos, misijos suvokimo ir akcentavimo. Ar pakanka orientuotis vien tik į pelningas veiklas, kaip į svarbiausią universitetų veiklos kriterijų? „Naujosios viešosios vadybos“ grįžtais principais pateiktoje pertvarkos koncepcijoje matyti siaurų lobistinių interesų vaikymasis, valstybinio mąstymo ir patriotizmo stoka.

Dalis akademinės bendruomenės vis dar mano, kad etatų apkarpymai ir kiti neigiami reformos padariniai jų nepalies. Jie galvoja, kad „jeigu mūsų universiteto neįjungia, vadinasi, mūsų reforma neliečia“. Tai – netiesa. Pertvarka palies kiekvieną aukštąją mokyklą, kiekvieną darbuotoją, nes neįmanoma, sumažėjus 50 proc. studentų, išlaikyti tą patį kaip dabar akademinį darbuotojų skaičių. Tai įrodo elementari logika. Todėl akademinė bendruomenei laikas vienytis, jungtis, pradėti veikti ir drąsiai išreikšti savo lūkesčius bei reikalavimus.

Mes, aukštojo mokslo bendruomenė, suprantame, kad studijų ir mokslo pertvarka

XXI amžiuje yra būtina. Tačiau tokio pobūdžio reformos turi vykti racionaliai, apsvačius socialinius, finansinius ir žmogiškųjų išteklių aspektus. Jei savo šalį, Lietuvą, laikome modernia pilietine visuomene, būtina vienytis ir iš Vyriausybės bei Seimo pareikalauti viešumo ir demokratijos principų įgyvendinimo. Mūsų reikalavimai Vyriausybei, vykdant aukštojo mokslo reformą, yra tokie:

1. Įtraukti akademinę bendruomenę į aukštojo mokslo reformos darbo grupes.

2. Aukštojo mokslo reformą vykdyti griežtai laikantis LR teisėkūros pagrindų įstatymo, kuris numato pačioms akademinėms bendruomenėms leisti spręsti, su kokia institucija jungtis ir kokių rezultatų siekti.

3. Pateikti numatomos pertvarkos plano stiprybių, silpnųjų, galimybių ir grėsmių analizę.

4. Numatyti aiškius, konkrečius reformų numatomus rezultatus ir prisiimti už juos atsakomybę (jeigu bus pasirinktas Vyriausybės modelis – atsakinga už rezultatus Vyriausybė).

5. Pateikti aukštųjų mokyklų darbuotojų perkvalifikavimo ir kvalifikuotų darbuotojų įdarbinimo kitose srityse bei darbuotojų, turinčių mokslo vardus ir laipsnius, intelektualinio potencialo panaudojimo planą.

6. Įtraukti konkretų dėstytojų ir mokslininkų atlyginimų kėlimo planą į rengiamą švietimo darbuotojų šakos kolektyvinę sutartį.

Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimo tarybos vardu – pirmininkė Asta Lapinskienė ■

Dėl Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų problemų

Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos pozicija

Akivaizdu, kad šiandien didžioji dalis Lietuvos akademinės bendruomenės yra labai nusivylusi aukštojo mokslo reforma – studijų komercializacija, kuri ne tik neišsprendė buvusių aukštojo mokslo problemų, bet jas dar labiau pagilino ir sukėlė daug naujų neigiamų padarinių. Svarbiausi iš jų: aukštųjų mokyklų valdymo sutelkimas išimtinai administracijos rankose (dažniausiai vos 3–4 asmenų) ir visiškai akademinės bendruomenės nušalinimas nuo savivaldos, sistemingi įstatymų pažeidimai formuojant aukštųjų mokyklų valdymo institucijas, studijų kokybės stagnacija ar net jos nuosmukis, kai, užuot siekus studijų turinio ir rezultatų gerinimo, svarbiausias tikslas tampa tik kuo didesnis studentų skaičius.

Šiuo metu aukštojo mokslo sektoriuje ėmė ryškėti itin neigiamos valdymo tendencijos: neskaidrus viešųjų finansų valdymas, šešėlinė ir iš esmės neteisėta lobistinė veikla, valdymo institucijų formavimas, pažeidžiant LR teisės aktus, piktnaudžiavimas valdžia, žmogaus ir darbuotojų teisių pažeidimai, pilietinės ir patriotinės veiklos bei tautinės savimonės ugdymo stoka.

Todėl LLKS susirinkimas siūlo: nedelsiant pradėti plačią diskusiją dėl Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų būklės bei studentų pilietinio ir patriotinio ugdymo, kuriam anoje nepriklausomoje Lietuvoje

buvo skiriamas išskirtinis valstybės dėmesys, svarbos.

Šiuo metu Lietuvoje daug diskutuojama dėl mokslo ir studijų kokybės gerinimo. Šalia kitų pateiktų svarbių visuomenės atstovų įžvalgų apie problemas aukštojo mokslo sistemoje ypač norime atkreipti dėmesį ir į dėstytojų asmenybes. Piliečiai turi gerai žinoti, kokie žmonės šviečia būsimus valstybės mokslininkus, kokie yra dėstytojų individualūs moksliniai pasiekimai, kokiomis idėjomis jie remiasi, ugdydami nepriklausomos Lietuvos jaunąją kartą.

Dalis Lietuvos universitetuose lyderiaujančių socialinių ar humanitarinių mokslų profesorių yra vos šiek tiek persiorientavę ar tiesiog puikiai užsimaskavę socialistinio materializmo žinovai. Tokie profesoriai Lietuvoje yra nepakeičiami, net ir sulaukę garbingų jubiliejų, todėl jauniems perspektyviems dėstytojams dažnai nelieka vietos arba jie neįtinka vien tik todėl, kad nepaklūsta ir skleidžia patriotines bei vakarietiškas demokratines idėjas.

Visuomenei taip pat labai svarbu žinoti, kokios asmenybės sudaro aukštųjų mokyklų administracinį aparatą, priima reikšmingiausius aukštųjų mokyklų valdymo ir reorganizavimo sprendimus, lemia itin svarbias visai šaliai aukštųjų mokyklų veiklos strategijos kryptis (nuo tautiškumo ugdymo iki absoliutaus liberalizmo ir kosmopolitizmo), nustato privalomus institucijos mokslingu-

mo siekimo kriterijus, kurie neretai susikerta su giluminiais savos nacionalinės valstybės siekiais (pvz., pripažįstami tik moksliniai straipsniai, publikuojami užsienio šalyse, ir taip žlugdoma Lietuvos humanitarika).

Valstybės piliečiai turi žinoti, kas yra asmenybės, projektuojančios atskirų mokslo šakų, fakultetų, katedrų, mokslinių tiriamųjų centrų veiklos gaires ir lemiančios daugybės šalies mokslo žmonių, dėstytojų likimus. Reikšmingas valstybės aukštojo mokslo pertvarkas gali vykdyti tik puikios reputacijos, aukšto moralumo, didžiulės profesinės patirties ir dėl to visuomenei gerai žinomos asmenybės.

Manome, kad, prieš pradėdant Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų reformą, reikėtų rimtai pagalvoti, ką šiandien studentams gali pasakyti dėstytojai (ar visuomenės veikėjai) apie pilietinę ir patriotinę laikyseną, kurių disertacijų temos buvo: „Lietuvos komjunitimas – Komunistų partijos pagalbininkas, kovojant už socialistinės revoliucijos pergalę ir jos stiprinimą Lietuvoje 1940–1941 metais“; „Filosofinės prielaidos V. Lenino idėjos apie atspindį kaip visuotinę materijos savybę“. Kaip ir aukštųjų mokyklų pertvarkų negali rengti asmenys, neturintys jokių individualių mokslinių pasiekimų, plačiau nežinomi nei savo profesinėje dalykinėje srityje, nei visuomeninėje veikloje.

Esame įsitikinę, kad privalo parengti ir LR Seime patvirtinti realią, veiksmingą Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų plėtros

strategiją, patvirtinti pilietinio ir patriotinio ugdymo planą, mokslininkų kokybiško užimtumo programą ir visa tai ryžtingai įgyvendinti; imtis būtinų priemonių, kad aukštosiose mokyklose būtų laikomasi pilietiško, etikos, teisės, viešumo, skaidraus viešųjų finansų valdymo principų.

Daugelyje Lietuvos universitetų vienas asmuo eina keletą pareigų (pavyzdžiui, proktorius ir senato bei tarybos, katedros vedėjas yra ir daugelio kitų komisijų narys). Aukštojo mokslo institucijose reikia įgyvendinti principą: vienam asmeniui ne daugiau kaip vienos pareigos aukštosios mokyklos valdymo institucijose.

Taip pat būtina priimti dėstytojų ir mokslininkų atlyginimų didinimo programą. Šiuo metu akivaizdžiai trūksta skaidrumo aukštojo mokslo institucijų finansų srityje, neaišku, kaip panaudojami valstybės skiriamieji finansiniai ištekliai, todėl būtini teisiniai mechanizmai, kurie leistų aukštųjų mokyklų steigėjui kontroliuoti biudžetinių lėšų naudojimą, tinkamai informuoti visuomenę apie finansinę aukštųjų mokyklų veiklą. Kviečiame Lietuvos akademinę bendruomenę, švietimo politikos formuotojus ir įgyvendintojus bei visus geros valios Lietuvos piliečius teikti siūlymus dėl Lietuvos aukštojo mokslo ir studijų kokybės gerinimo bei studentų pilietinio ir patriotinio ugdymo. Lietuvos švietimas – visų mūsų ateitis. *Parengta pagal Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos pranešimą* ■

Valdančioji koalicija: prievartinio universitetų jungimo nebus

Tą pačią gegužės 2 d., kai buvo paskelbtas Švietimo ir mokslo ministerijos parengtas universitetų tinklo pertvarkos planas, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos (LVŽS) bei Lietuvos socialdemokratų partijos frakcijų koalicija susirinko pasitarti apie šio plano įgyvendinimo galimybes. Diskutuota apie studijų kokybę, aukštojo mokslo finansavimo ir tinklo konsolidavimo

aspektus. Susirinkusiems parlamentarams planą pristatė švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė. Ji teigė, kad bakalauro studijų trukmė – viena ilgiausių Europoje, tačiau tik apie 50 proc. studentų, baigusių universitetą ar kolegiją Lietuvoje, dirba aukštojo išsilavinimo reikalaujančią darbą. Svarbiausi švietimo reformos tikslai: studijų finansavimo pertvarka, studijų kokybės

vertinimo sistemos pakeitimas ir darbo užmokesčio akademikams didinimas. Siekiama, kad Lietuvoje veiktų du tarptautinio lygio ir du technologijų universitetai. Anot J. Petrauskienės, aukštojo mokslo sistemos reforma leis sutaupyti 50 mln. eurų. Reforma matoma ne kaip baigtinis rezultatas, o kaip tęstinis procesas, kurio tikslas – galimybė gauti tinkamą švietimo kokybę Lietuvoje, o

ne vykti to ieškoti svetur.

„Kol kas apie jokių universitetų jungimą, jiems prieštaraujant, nekalbama. Kalbama apie nemokamą auštąjį mokslą, studijų kokybę. O pats tinklas – kitas apsisprendimo klausimas, kuris susijęs su aukštųjų mokyklų finansavimu“, – sako LVŽS frakcijos seniūnas Ramūnas Karbauskis. *Parengta pagal LR Seimo pranešimą* ■

Aleksandro Stulginskio universitetas savo partneriu mato VDU

Laura Žemaitienė

Specialistus Lietuvos agrariniame sektoriui rengiantis Aleksandro Stulginskio universitetas savo partneriu po aukštojo mokslo pertvarkos nori matyti Vytauto Didžiojo universitetą. Diskusijas apie aukštojo mokslo reformą šie Kauno universitetai grindžia realiais darbais. Gegužės 17 d. ASU ir VDU atstovai pritarė integracijos susitarimui, kuriuo remiantis sutarta Kaune plėtoti klasikinių, plačios aprėpties, istorines tradicijas ir tarptautinį pripažinimą turintį Vytauto Didžiojo universitetą su autonomiškais specializuotomis akademijomis, tarp kurių Aleksandro Stulginskio pagrindu būtų įkurta žemės ūkio, miško, maisto ir kaimo plėtros specializuota akademija.

„ASU yra specializuotas sektorinis universitetas, o derybose su kitais universitetais bendrą junginį pageidavome sudaryti kaip

savarankiškas vienetas. Kodėl VDU galėtų būti mūsų partneriu? Žemės ūkis šiuo metu vis labiau skaitmenizuojamas ir robotizuojamas, o VDU turi stiprias tarpdisciplinines studijų programas, todėl matome, kad ši partnerystė padėtų sustiprinti ir žemės ūkio inžineriją, drauge galėtume kurti biotechnologijas. VDU yra vienas lyderiaujančių Lietuvos universitetų šioje mokslų kryptyje.

VDU stiprioji pusė – visapusiškas išsilavinimas ir tarptautiškumas: didelis tarptautinių dėstytojų skaičius, net 30 užsienio kalbų. Tai padėtų mūsų absolventams tapti konkurencingesniems tarptautinėje darbo rinkoje. Daug sąlyčio taškų galėtų rasti ir VDU Gamtos mokslų bei ASU Agronomijos fakultetai. Galime pasiūlyti modernią infrastruktūrą bendrai tiriamajai universitetų mokslininkų veiklai, todėl išaugtų doktorantų, mokslininkų galimybės dalyvauti

VDU rektorius prof. Juozas Augutis ir ASU rektorius prof. Antanas Maziliauskas, pasirašę integracijos susitarimą. ASU nuotr.

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Ugdymo pertvarka ar tautos pamatų ardymas? Apmąstant vadinamąją universitetų tinklo reformą (1)

Prof. dr. Jonas Jasaitis

Lietuvos vizija: vietoje mokyklos – senelių prieglauda?

Priemiestinė Bridų gyvenvietė, kurioje dygsta naujos sodybos. Iki Šiaulių – vos keli kilometrai gero asfaltuoto kelio. Tačiau apie Bridų mokyklą dabar liudija tik prieš Antrąjį pasaulinį karą Pirmosios Respublikos valdžios metais iškilusio pastato vaiduokliški griuvėsiai. Mokykla po kurio laiko jau būtų skaičiavusi savo šimtmetį. Vėliau prie senosios medinės išaugo dviaukštis mūrinis korpusas, kaip tada buvo sakoma, priestatas. Jo langai išgražinti mokinukų piršteliais sukurtais mozaikomis. Tik pačių mokinukų čia jau seniai nebėra. „Priestatą“ privatizavo ir jame įkūrė senelių globos namus. Beje, ir į juos patekti nėra lengva – privatus verslas turi gauti pelną.

Mokyklą uždarė, nes joje mažėjo mokinių. Šioje apylinkėje veikė ūkio subjektai vienas po kito užsidarė. Dalis gyventojų įsidarbino Šiauliuose, dalis išvyko į kitas valstybes, nes ir mieste jau siautėjo nedarbo baubas. Be to, mokinių tėvus įvairūs „optimizuotojai“ nesunkiai įtikino, kad mieste – „aukštesnis ugdymo lygis“. Kai kasdien sutinki savo vaikų mokytoją, kai prasilenki su juo, vesdamas karvutę į ganyklą, nelabai sunku ir patikėti, kad miesto mokyklos mokytojai, kurių nepažįsti, kuriuos pamatai gal tik kartą per mokslo metus, tikriausiai yra visa galva pranašesni. Kaip čia beprisiminsi, kad ir vieni, ir kiti tuos pačius universitetus baigė ir tokius pat diplomus gavo. Net, atrodo, visai nesvarbu, kad tavo vaikas priemiesčio mokykloje buvo traktuojamas kaip asmenybė, o ne kaip statistinis vienetas – finansinio „krepšelio nešiotojas“, kad bet kurią jo ugdymo problemą buvo galima išsiaiškinti tą pačią dieną. Bet juk mes nepratę gerai vertinti „vietinių“, o ir visa „žiniasklaida-gandasklaida“ garsiu choru tvirtino, kad priemiesčio mokykloje niekada nebus plaukymo baseino, o ir pedagogas anglistas yra tik atvažiuojantis.

Grįžkime beveik šimtmečiu į valstybės praeitį... Iš carinės imperijos išsivadavusios Lietuvos Pirmosios Respublikos valdžia iškart ėmėsi spręsti paveldėtą raštingumo stygiaus problemą – kiek tik tuometinis varganas biudžetas leido, statė mokyklas kiekvienoje gyvenvietėje. Kad tik mokinukui kuo arčiau į pamokas būtų, kad ryšys tarp mokytojų ir tėvų taptų kuo glaudesnis. Šviesuomenės atstovai aiškino, kad ugdymo pagrindas – asmenybės pažinimas, individualios poveikio priemonės, talento atskleidimas ir ugdymas. Demokratinė vakarietiškoji ugdymo sistema netraktavo mokinių kaip matavimo vienetų, kuriais remiantis skiriamas mokyklų finansavimas.

Tuometinis valstybės biudžetas ribojo daugelio planų įgyvendinimo galimybes. Neretai ta naujoji mokykla beveik niekuo nesiskyrė nuo prakutusio ūkininko trobos: viename namo gale – klasė, kitame – butas mokytojui, o tarp jų koridorius, šaltesniu oru tarnavęs kaip mokinukų rūbinė. Daugelio planų tuometinė valdžia nespėjo įgyvendinti, nes jai skirta laiko rezerve tebuvo tik du dešimtmečiai. Ir vis dėlto kiek daug padaryta. O svarbiausia – išugdyta tikrai patriotiška jaunoji karta, kuri daugiau nei dešimtmetį, net gyvybes aukodama, priešinosi okupantams ir kolaborantams.

Kodėl tada taip sekėsi? Todėl, kad žodžiai nuo darbų dažniausiai nesiskyrė. Tikrai nebuvo to meto Lietuva rojus kampelis žemėje, bet valstybinės reikšmės klausimai buvo sprendžiami operatyviai. Pavyzdžiui, ypač radikali žemės reformos svarbiausi planai buvo įgyvendinti per trejus metus. O dabartinės, viena kitą, lyg sugedusiam kaleidoskope, keičiančios vyriausybės jau dvidešimt septinti metai niekaip nesugeba atlikti daug paprastesnės užduoties – grąžinti žemę savininkams arba jų įpėdiniams. Daugiau kaip 60 kartų buvo keičiamos pagrindinio įstatymo nuostatos, sudarinėjamos naujos „darbo grupės“, formuojamos neva vis tobulesnės „koncepcijos“, o reformos vežimas jau trečią dešimtmetį tebestovi įklimpęs.

Tik kažkaip lyg netyčia, lyg nežinia iš kur prie Neries, buvusio draustinio žemėje, kur jokios statybos pagal įsta-

tymus – neįmanomos, išdygo prabangiausių individualių sodybų (Laurų ir kt.) kvartalai. Švyti modernūs vilų ir pilių korpusai Pavilnio ir kituose parkuose, prie ežerų atsirado grėsmingos iškabos „Privati valda“. Ir visa tai – pagal „galiojančius įstatymus“. Iš kur ta socialinė nelygybė, ta atskirtis, kuri didžiausia Europos Sąjungoje? Neseniai triukšmingai pranešta, kad tapome ir pasaulio rekordininkais – daugiausiai „gryno alkoholio“ išmaukiame. Ir kam čia svarbu, iš kur ištraukta tokia „sensacija“, bet juk taip smagu save niekinti...

Moderniausias prekybos centrus pasistatė, efektyviai veikiančias informacinių technologijų sistemas įdiegė, o štai elementariuose kasdienybės reikaluose teisybės atkurti niekaip nepavyksta. Ir pasitikėjimo tarp valdžios bei visuomenės tikrai nedaugėja. Tokio Lietuvos išsivaiškėjimo tautos istorijoje dar nebūta. Pradėjus kurpti „švietimo pertvarkos“ planelius, statistika bejausmiai fiksuoja naujus emigracijos tempų rekordus. Tik ar prisiims šių rekordų kūrimo autorystę dabartiniai Švietimo ir mokslo (oho, koks solidus pavadinimas) ministerijos ir Premjero sudarytos „darbo grupės“ vadovai (beje, tai beveik tie patys „oficialūs asmenys“), kai rudenį bus suskaičiuota, kiek potencialių studentų, pradėjus naująją „pertvarką“, Lietuva šiemet neteko?

Ir iš šios, ir iš kitų aukštųjų valdžios institucijų sklinda „strategiškai“ skambantys teiginiai, kad Lietuvoje jau seniai per daug mokytojų, todėl „pedagogai bus rengiami tik pagal poreikį“, nors kiti šaltiniai rodo, kad jau dabar trūksta gebančių šiuolaikiškai dėstyti gamtos mokslus, kad net pradinių klasių mokytojų amžiaus vidurkis grėsmingai artėja prie pensinio. Bet iš minėtų valdžios žinybų lyg kirviu atkerinama, kad apie universitetų perteklių jau seniai konstatavo „užsienio ekspertai“. Ar nenudiegia ironija, kad anksčiau vietos valdžia klausė Kremliaus, o dabar Briuselio ar iš bet kur kitur užklydusio pono „komisaro“ ar „eksperto“?

„Sakote, kad dėstytojų algos mažiausios Europoje? Tai pačių universitetų reikalas: atleiskite trečdalį dėstytojų ir likusiems galėsite net 30 proc. jas padidinti. Tai kur čia problema? Mąstykite valstybiškai ir supraskite, kad papildomų pinigų nėra ir niekada nebus. Solidarumo reikia“, – tyčiojasi ponaičiai klerkai ir baisiausiai pasipiktina, kad profsąjungų atstovai juos pakviečia prie to solidarumo prisidėti, ir patiems susimąžinti algas bent iki valstybės vidurkio. O juk galėtų ir iki „minimumo“ – jei liaudis pragyvena, tai juk ir jie iš bado nenumirtų. Bet jų atsakymas – aiškus: „Nedriškite lygintis.“

Šiauliuose... prieš 12 metų

2005-ieji... Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakultete atidaromas naujas auditorijų korpusas. Statybininkai, akylai prižiūrimi fakulteto vadovų, stropiai padirbėjo: buvusios karinės „Nuklono“ gamyklos valgyklų komplekso ir kitų pagalbinių patalpų vietoje – šiuolaikiškai įrengtos auditorijos. Kitais metais atidaroma ir bene moderniausia Lietuvoje fakultetinė biblioteka. O ir naujoji penkiaaukštė centrinė universiteto biblioteka – visos universitetų sistemos pasididžiavimas. Įranga pritaikyta modernių studijų procesui. Vien ŠU Socialinių mokslų fakultete – beveik 4 tūkstančiai studentų, o visame universitete – kone 12 tūkstančių. Paskaitoje sėdi 75–80 žingaidžių jaunuolių. Po paskaitų – išradinga studentų atstovybės ir AIESEC veikla. Nepakartojamos studentų ir dėstytojų bendros šventės, plečiami tarptautiniai moksliniai ryšiai. Universiteto vadyba įvertinama kaip viena iš draugiškiausių studentams. Išėstinių studijų grupės formuojamos Tauragėje, Mažeikiuose ir Radviliškyje.

Bet jau po poros metų Šiaulių universitetą užgriūva vis stiprėjantis atviro melo, patyčių ir net grasinimų cunamis. Gal verta priminti, kurio Kauno universiteto atstovai ėmė gąsdinti Tauragės grupės studentus, kad Šiaulių universiteto diplomai – nepripažįstami nei Europoje, nei kitur, o studijų lygis neva prilygsta tik kolegijai ir pan. Ar ne to paties, kuris dabar skelbiasi esąs didžiausias universitetų pažangos šauklys?

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Ruošiamasi Vydūno 150-osioms gimimo metinėms. Gegužės 17 d. Seimo laikinosios Vakarų Lietuvos regiono atstovų grupės „Į darnią Lietuvą Vydūno keliu“ pirmininkas Algimantas Kirkutis kartu su Vydūno draugijos pirmininku Tomu Staniku ir garbės pirmininku Vaciu Bagdonavičiumi susitiko su Seimo Pirmininku Viktoru Pranckiečiu ir aptarė klausimus apie Vydūno 150-ųjų gimimo metinių minėjimo renginių įtraukimą į Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programą.

Padėtis rytų Ukrainoje – neprognozuojama. Gegužės 18 d. Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis susitiko su Ukrainos gynybos ministru generolu pulkininku Stepanu Poltoraku ir aptarė padėtį Ukrainoje. „Padėtis nepasikeis tol, kol iš Ukrainos teritorijos nepasitrauks Rusijos karinė technika ir samdiniai. Svarbu, kad ESBO stebėtojų misija turėtų prieigą ir galėtų saugiai vykdyti monitoringą“, – sakė Seimo Pirmininkas. Pasak V. Pranckiečio, dabartinė situacija Ukrainoje kelia nerimą, todėl būtina dėti visas pastangas įtampai mažinti.

Nuo 2014 m. Rusijos Federacijai pažeidus Ukrainos teritorinį vientisumą ir suverenitetą, aneksavus Krymo pusiasalį ir vykdant karinę agresiją Ukrainos rytinėje dalyje, Lietuvos ir Ukrainos bendradarbiavimas plėtėsi ir ėmė koncentruotis keliose srityse, tokiose kaip sužeistų karių reabilitacija, materialinė parama, Ukrainos kariuomenės atstovų karinis rengimas ir mokymas, kariuomenės reforma, patarimų reformų klausimais teikimas.

Ukrainos gynybos ministras Stepanas Poltorakas ir Seimo Pirmininkas Viktoras Pranckietis

Pasitarimas Lietuvos Respublikos Seime. Dž. G. Barysaitės nuotr.

Baltijos Asamblėjos Teisės ir saugumo reikalų komiteto posėdis. Gegužės 12 d. įvykusiame posėdyje aptartos šios temos: geopolitiniai pokyčiai ir saugumas platesnėje perspektyvoje; mišraus pobūdžio grėsmės ir galimos priemonės su jomis kovoti; bendroji politika ir požiūris į JAV; Estijos pirminkavimas ES Tarybai, esant dabartinei geopolitinei padėčiai.

„Svarbu, kad Seimas būtų tapatinamas su kova su korupcija“. Gegužės 10 d. įvyko Seimo valdybos susitikimas su Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) ir Valstybės saugumo departamento (VSD) vadovais. Susitikimo metu STT direktorius Saulius Urbanavičius pristatė pagrindines teisėkūros iniciatyvas, kuriomis siekiama stiprinti kovą su korupcija. VSD direktorius Darius Jauniškis pateikė su nacionaliniu saugumu susijusį grėsmių vertinimą. Susitikime aptarta verslo grupių įtaka Lietuvos politinei sistemai, su šalies saugumo interesais nederančios investicijos, įvairaus pobūdžio korupciniai pažeidimai. „Posėdis buvo šaukiamas tam, kad galėtume aiškiai įvertinti situaciją, su kokio masto problema turėsime kovoti. <...> Noriu, kad šios kadencijos Seimas būtų tapatinamas su kova su korupcija. Pripažįstame, kad mūsų valstybėje yra labai rimtų problemų, kad daroma nusikalstama veika prieš visapusišką Lietuvos ir visos visuomenės pažangą“, – sakė parlamento vadovas. Tai buvo pirmas Seimo valdybos susitikimas su STT ir VSD vadovais. Ateityje planuojama tokius susitikimus rengti periodiškai.

Aleksandro Stulginskio universitetas savo partneriu mato VDU

■ Atkelta iš 2 p.

dideliuose tarptautiniuose projektuose“, – taip apie sprendimo jungtis su VDU motyvus kalba ASU rektorius prof. Antanas Maziliauskas.

Pasak VDU rektoriaus prof. Juozo Augučio, itin svarbu, kad šis susitarimas yra organiškasis, o ne priverstinis, ir kyla iš pačių universitetų iniciatyvos. „Tuo, kad universitetai turi konsoliduotis, niekas neabejoja ir nesiginčija. VDU pirmasis pasiūlė valstybinių universitetų tinklo optimizavimo planą dar prieš dvejus metus. Tačiau labai svarbu, kad būtų rasti būdai, leidžiantys kiekvienai aukštajai mokyklai suderinti savo ir valstybės interesus. Tik tuomet, kai visa akademinė bendruomenė pritaris vykstantiems veiksams, galėsime užtikrinti sėkmingą

konsolidacijos procesą, o drauge ir mokslo bei studijų kokybę. Manau, kad metų pradžioje VDU pasirašyta integracijos sutartis su Lietuvos edukologijos universitetu ir šiandienos susitarimas su ASU yra puikiausias įrodymas, kaip galima suderinti universitetų ir valstybės interesus“, – įsitikinęs VDU rektorius. Įvykus susijungimui, Vytauto Didžiojo universitete Lietuvos edukologijos universiteto pagrindu būtų įsteigta VDU Edukologijos akademija, o ASU pagrindu, kaip jau minėta, būtų sukurta žemės ūkio, miško, maisto ir kaimo plėtros akademija.

Šiuo metu VDU atstovai dėl integracijos kalbasi ir su Lietuvos sporto universitetu. Derybas planuojama baigti per artimiausias savaites. VDU jau integravo Stasio Šalkauskio kolegiją, susijungė su Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Kauno filialu, įkurdama

VDU Muzikos akademiją, sėkmingai užbaigė derybas dėl jungimosi su LEU, pateikdami LR Seimui Statuto projektą ir reorganizavimo sąlygas.

Vyriausybei įgyvendinant universitetinio ugdymo reformą, siūloma Kaune įkurti vieną klasikinį universitetą, sujungiant visus šiame mieste veikiančius universitetus. „Jeigu Kaune būtų įkurtas vienas universitetas, tai daugiau nei 60 proc. studijų programų sudarytų technologiniai mokslai. Tai sudarytų prielaidas atsirasti technologiniam, o ne plačios aprėpties universitetui Kaune. Pasaulio praktika rodo, kad geriausiuose klasikiniuose pasaulio universitetuose, tokiuose kaip Harvardo (*Harvard*), Jėlio (*Yale*), Kembridžo (*Cambridge*), technologijų studijos užima apie 20–30 procentų. Sakyčiau, kad tai – keistas reformos planas. Šiuo metu Lietuvoje vyksta varžybos

tarp universitetų ne dėl to, kurio studentams geriau seksis ar kieno mokslininkai geresni, bet kas ką išstums ir sunaikins. Universitetų likimas – ne profesionalų rankose, kai siekiama sukurti vienvaldystę, o pinigai skiriami paklusniausiems, tiems, kurie palaiko šiuos absurdiškus Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktus siūlymus“, – kalbėjo vienas pirmųjų VDU rektorių prof. Algirdas Avizienis, pasiekęs aukščiausią įžymaus profesoriaus (angl. *distinguished professor*) laipsnį Kalifornijos universitete (UCLA), kuris pasaulio universitetų reitinguose užima apie 12-ąją vietą.

Gegužės 17 d., 14 val. ASU rektorius prof. A. Maziliauskas ir VDU rektorius prof. J. Augutis abiejų universitetų integracijos modelį pristatė LR Seimo Pirmininkui prof. dr. Viktorui Pranckiečiui. *Autorė yra ASU Viešųjų ryšių ir rinkodaros skyriaus vedėja* ■

Humanitarinių ir socialinių mokslų atstovai reikalauja naujos mokslo politikos

Dvylika Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų akademinė asociacija, vienijančių apie pusantro tūkstančio narių, paskelbė deklaraciją, kurioje reikalaujama esmingai atnaujinti Lietuvos mokslo politiką. Pabrėžiama, kad mokslas ir studijos pagaliau turi tapti pagrindiniu Lietuvos valstybės prioritetu, ir tai turi būti įtvirtinta nacionaliniu susitarimu. Pasak vienos iš deklaracijos iniciatorių Lietuvos sociologų draugijos prezidentės doc. dr. Mildos Ališauskienės, kaip rodo oficialiai skelbiami duomenys, valstybės asignavimai aukštojo mokslo studijoms, kaip

BVP daliai, nuolatos mažėja. Lietuvos valstybinio sektoriaus išlaidos aukštajam mokslui vienam gyventojui nesiekia nė pusės to, ką vidutiniškai išleidžia kitos ES šalys narės.

Kitas deklaracijos iniciatorius Lietuvos politologų asociacijos vadovas doc. dr. Liutauras Gudžinskas akcentavo, kad toks prastas mokslo ir studijų finansavimas neatliepia nei realios šalies ekonominės situacijos (Lietuvos BVP vienam gyventojui siekia apie tris ketvirčius ES vidurkio), nei skambių politikų pasižadėjimų. „Prieš penkerius metus priimtoje Valstybės pažangos strategijoje su-

manios visuomenės tikslas buvo paskelbtas svarbiausiu valstybės prioritetu. Deja, pati mokslo bendruomenė to visiškai nepajuto. Daug kalbama apie inovatyvumo stoką, bet nedaroma nieko, kas šią situaciją keistų iš esmės“, – pabrėžė L. Gudžinskas.

Deklaracija susideda iš dešimties punktų, kurie, susibūrusių akademinė asociacijų manymu, privalomi siekiant naujos Lietuvos mokslo politikos. Čia pabrėžiamas pusiausvyros tarp skirtingoms mokslo šakoms skiriamo dėmesio atstatymas, būtinybė atsakyti ekonominės naudos logika grįstos

dabartinio mokslo ir studijų finansavimo, skatinti ir remti aukštojo mokslo tarptautiškumą, plėtoti liuanistiką ir svarbių HSM darbų vertimų programą, ugdyti pasitikėjimą mokslininkais ir jų bendruomenėmis, užtikrinti skaidrų lėšų skirstymą ir sudaryti nacionalinį susitarimą, kuris numatytų deramą paramą aukštajam mokslui, kaip prioritetinei valstybės gyvenimo sričiai.

Su visu deklaracijos tekstu galima susipažinti: <http://sociology.lt/humanitariniu-ir-socialiniu-mokslu-hsm-atstovu-sajudzio-deklaracija-del-lietuvos-mokslo-politikos-atnaujinimo/> ■

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Nauja lietuvių kalbos ir literatūros programa. Gegužės 19 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje įvyko Švietimo ir mokslo ministerijos organizuojama konferencija „Naujoji lietuvių kalbos ir literatūros programa: padėti suvokti ir pajauti kalbą kaip vertybę“. Per konferenciją buvo diskutuojama, kaip gerinti mokinių skaitymo ir rašymo gebėjimus. Nuo rugsėjo 1-osios pagal naują lietuvių kalbos pradinio ir lietuvių kalbos bei literatūros pagrindinio ugdymo bendrąją programą mokysis 1–10 klasių mokiniai.

Programa orientuoja į aktyvų mokymąsi ir mokinių kūrybiškumo skatinimą. Ugdymo turinys programoje pateikiamas taip, kad mokytojai lengviau galėtų keisti mokymo ir mokymosi organizavimą, ieškoti veiksmingesnių mokymosi būdų. Šioje programoje itin sustiprintas vertybinis ugdymas. Siekiama, kad lietuvių kalbos ir literatūros programa perduotų mokiniams tautinei ir pilietinei bendruomenei svarbias idėjas, vertybes, idealus.

Lietuvių kalbos ir literatūros pradinio ir pagrindinio ugdymo bendroji programa – pirmoji iš atnaujintų ugdymo programų. Nuo rugsėjo mėnesio mokyklos dirbs pagal naują Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programą. Pradinėse mokyklose bus išbandoma naujoji IT programa,

taip pat baigiama rengti pasirenkamojo dalyko programa, skirta nacionaliniam saugumui ir krašto gynybai.

Studijų finansavimas. Švietimo ir mokslo ministerija nustatė aukštesnę studijų programų rentabilumo kartelę. Nuo rugsėjo 1 d. valstybės finansavimas bus skiriamas tik toms studijų programoms, kuriose studijuos bent minimalus nustatytas studentų skaičius. Įsakyme numatytas valstybės finansuojamų vietų skaičius universitetuose ir kolegijose. Taip pat numatyta, kad nuo rugsėjo 1 d. valstybės finansavimas bus skiriamas ne mažiau kaip 15 pirmakursių socialinių ir humanitarinių mokslų studijų programose, ne mažiau kaip 10 biomedicinos, fizinių ir technologijos mokslų studijose ir ne mažiau kaip 4 – menų.

Nustatytas minimalus studentų skaičius studijų programose padės sutelkti didesnius studentų srautus ir koncentruotis į studijų kokybę, skatins aukštąsias mokyklas atsisakyti studijų programų smulkinimo. Aukštosios mokyklos turės stambinti studijų programas. Tai leis konsoliduoti išteklius – užuot skaitę po kelias panašias paskaitas grupėms, kuriose yra po keletą studentų, dėstytojai galės daugiau laiko skirti pasiruošimui ir moksliniam darbui. Aukštojo mokslo pertvarkos plane numatyta studijų programų skaičių sumažinti nuo 1 800 iki 700.

Nors abiturientų skaičius kasmet mažėja, priėmimui į bakalauro ir vientisąsias studijas šiemet lėšų numatoma skirti tiek pat kiek pernai – 8,4 mln. eurų. Iš jų universitetams planuojama skirti 5,432 mln. eurų, kolegijoms – 2,951 mln. eurų. Planuojama, kad valstybės finansavimą gaus 14,4 tūkst. pirmakursių: 7,6 tūkst. – universitetuose, 6,8 tūkst. – kolegijose.

Daugiau vietų sritims, patrauklioms užsienio investicijoms. „Investuok Lietuvoje“ duomenimis, artimiausiais metais išaugs aeronautikos, elektros ir elektronikos inžinerijos specialistų poreikis. Todėl, lyginant su 2016 m., šioms specialybėms kolegijose numatoma skirti 150 valstybės finansuojamų vietų daugiau, o universitetuose jų skaičių numatoma didinti apie 15 proc. Šiuo metu šių specialybių studentus rengia 5 universitetai ir 8 kolegijos. Numatoma, kad ES investicijų lėšos sudarys galimybę jau turintiems aukštąjį išsilavinimą persikvalifikuoti į rinkoje paklausias specialybes.

Menų finansavimas – aukščiausios kokybės studijoms. Lyginant su praėjusiais metais, menininkų rengimas bus koncentruojamas tik specializuotose aukštosiose mokyklose, turinčiose geriausių mokymo bazę ir aukščiausio lygio dėstytojus. Priėmimui į menų studijas universitetuose numatoma 453 vietos: iš jų Vilniaus dailės

akademijai atiteks 225, o Lietuvos muzikos ir teatro akademijai – 139, tai 22 studijų vietomis daugiau, lyginant su pernai.

Pedagoginių studijų finansavimas – pagal poreikį. Atsižvelgus į savivaldybių deklaruo to mokytojų poreikio ir studijuojančių šiose studijose studentų santykį, įsakyme numatyta, kad pirmosios pakopos studijose šiemet bus rengiami tik ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo pedagogai, pagalbos mokiniui specialistai. Jiems numatoma skirti universitetuose – 141, kolegijose – 121 valstybės finansuojamą studijų vietą.

Įsakymas nustato, kad mokytojai dalykininkai – chemijos, matematikos, fizikos, gamtos mokslų dalyko ir kt. – 2017 m. bus rengiami tik nuosekliau būdu – 1,5 metų trukmės profesinėse studijose, kuriose studijuoti gali baigę dalyko bakalaurą. Pedagogikos profesinėms studijoms 2017 m. numatoma skirti 150 valstybės finansuojamų vietų. Pasirinkusiems pedagogikos profesines studijas taip pat numatoma mokėti specialią stipendiją.

Ypatingas dėmesys skiriamas ne tik pedagogų rengimui, bet ir kvalifikacijos tobulinimui, tam numatoma skirti 60 mln. eurų, kuriant tris edukologijos centrus: Vilniuje, Kaune ir Šiauliuose. *Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimus* ■

Mokslo šaltinių leidinys ŠVIETIMAS (Edukologijos sekcija). Chicago, 1997

Ieškome rėmėjų, kurie padėtų išleisti mokslo šaltinių leidinį „X pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo darbai. Švietimas“. Simpoziumas įvyko prieš 20 metų – 1997 m. lapkričio 27–30 d. Čikagoje, Jaunimo centre. Jame pirmą kartą buvo suorganizuota Švietimo (edukologijos) sekcija. Rengėjų šūkis buvo: „Pasaulio lietuvių talka – atkuriamai Lietuvos švietimo sistemai.“ Tada dirbau JAV ir tapau šios sekcijos koordinatoriumi. Glaudžiai bendradarbiaujant su JAV Lietuvių bendruomenės Švietimo taryba, mums pavyko sukviesti nemažą būrį JAV dirbančių intelektualų, kurie dalyvavo sekcijos darbe, skaitė pranešimus, aktyviai diskutavo su iš Lietuvos atvykusiais mokslininkais.

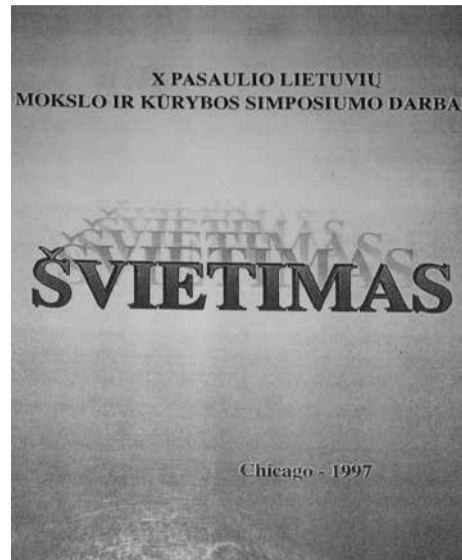
Artėjant simpoziumui, visi pranešimai buvo sudėti į knygą „X pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo darbai. Švietimas“, kuri buvo išleista, deja, vos 100 egzempliorių tiražu. Jos apimtis – 107 A4 formato puslapiai, iliustruota unikaliomis, istorinę vertę turinčiomis nuotraukomis. Mums labai padėjo Klivlande gyvenanti lietuvių išeivijos atstovė Rūta Degutienė, tuo metu turėjusi nedidelę leidyklą. Knyga, kurią maketavo APPLE kursų talkininkai – dailininkas Algirdas Muliolis ir mokytoja Amanda Muliolienė, buvo išdalinta simpoziumo dalyviams, tačiau dėl riboto tiražo nei Lietuvos skaitytojų, nei daugumos lietuvių išeivijos telkinių nepasiekė. Jos nėra nei M. Mažvydo, nei LMA Vrublevskių bibliotekose.

Didelį simpoziumo dalyvių susidomėjimą sukėlė pranešimas, kurį parengė ir Lietu-

voje žinoma išeivijos bendruomenės veikėja Raimonda Mikatavagė, labai populiarių, į daugelį kalbų išverstų knygų, skirtų imigrantams ir karo pabėgėliams, autorė, rengusi tiesiogines Baltimorės (JAV) televizijos laidas. Itin vertinga patirtimi pasidalino gabiųjų vaikų mokyklos direktorė Kašubaitė-Binder, APPLE kursų organizatorė pedagogė Irena Giedraitienė-Gedris, šiuolaikinės literatūros tyrėja, ilgametė Akrono (JAV) universiteto profesorė Jolita Kavaliūnaitė.

Simpoziume dalyvavo didelis būrys iš Lietuvos atvykusių mokslininkų, kurių dalies šiandien jau nebėra su mumis. Tai: prof. Juozas Vaitkevičius (buvęs Šiaulių pedagoginio instituto rektorius, o tuo metu – Pedagogikos mokslinio tyrimo instituto direktorius), akad. Vladas Rajeckas, specialiųjų poreikių turinčių asmenų ugdymo teorijos kūrėjas prof. Vytautas Karvelis ir kt. Tarp pranešėjų buvo pedagogės Marija Barkauskaitė ir Vilija Grincevičienė, psichologė prof. Danguolė Beresnevičienė ir dokt. Rita Virbalienė. Įvairius švietimo teorijos aspektus aptarė fizikas, tuometinis Lietuvos mokslininkų sąjungos pirmininkas prof. Kazimieras Pyragas, filosofas ir sociologas prof. Romualdas Grigas, edukologas Algimantas Šventickas ir kt. Išeivijos pedagogo Domo Veličkos idėjas nagrinėjo dr. Jonas Dautaras.

Išeivijos ir Lietuvos pedagogų bendros veiklos būtinybę tvirtai rėmė Švietimo tarybos pirmininkė (neseniai iškeliusi į amžinybę) Regina Kučienė, beveik du dešimtmečius dėčiusi liuanistinėse mokyklose, o vėliau vadovavusi JAV lietuvių jaunimo

Leidinio „X pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo darbai. ŠVIETIMAS“ viršelis

švietimui, vienintelio užsienyje leidžiamo žurnalo vaikams „Eglutė“ redaktorė ir žurnalo „Pasaulio lietuvis“ skyriaus „Švietimo gairės“ redaktorė. Deja, vėlesniuose simpoziumuose šios sekcijos idėja nebuvo tęsiama.

X simpoziumo pranešėjų iškeltos idėjos yra aktualios ne tik istorikams, bet ir dabartinės švietimo raidos strategams bei naujausių strategijų įgyvendintojams. Štai kelios minėto leidinio autorių mintys:

Regina Kučienė: „Lietuviškos mokyklos pradėjo kurtis, kai dar nebuvo nei Lietuvių bendruomenės, nei Švietimo tarybos. <...> Li-

tuaniščių mokyklų išlaikymui ir mokslo priemonių išleidimui nėra valstybinės paramos.“

Rima Kašubaitė-Binder: „Kai šaltą 1993 metų gruodžio rytą, suskambėjus telefonui, išgirdau, kad skambina iš Taikos korpuso, iškart atsakiau, kad neturiu laiko savanoriauti. <...> Tačiau jiems reikėjo vadovėlio apie Lietuvą, skirto Pasaulio mokyklų programai.“ (Tokį vadovėlį kartu su vaizdajuoste ji parengė 1994 m.)

Vilija Grincevičienė: „Kova už lietuvišką mokyklą tarsi paskelbė tautos pasipriešinimo ir galutinio apsisprendimo pradžią. Valstybingumo atkūrimas sužadino viltį, kad bus sugrąžintas pasitikėjimas Mokslu, Mokytoju ir Mokykla.“

Amanda Muliolienė: „Per pirmą tokią mano paskaitą Vilniuje aiškinau, o dalyviai užsirašinėjo ir dirbo, tačiau iš auditorijos negavau nė vieno klausimo. Maniau, kokie jie žavūs mokiniai, taip gerai klauso ir dirba, kad visai neatsilieka ir viską supranta. Pusulandžiui praėjus, daviau kelis uždavinius ir vaikščiodama tarp dalyvių, žiūrėjau, kaip jiems sekasi. Beveik visi buvo sutrikę, visi turėjo klausimų, bet nė vienas neišdrįso pirmas pakelti ranką. Tada pastebėjau, kad reikia pamokyti mokytojus, kaip būti mokinio laisvame, demokratiškame krašte...“

Šio mokslo šaltinių leidinio perspausdinimo Lietuvoje iniciatorius yra Lietuvos mokslininkų sąjunga ir laikraštis „Mokslo Lietuva“. Galinčius prisidėti labai prašome parašyti mums šiuo el. pašto adresu mokslolietuva@gmail.com

Prof. dr. Jonas Jasaitis, leidinio sudarytojas ■

KULTŪROS NAUJIENOS

2017 metų Kalbos premijos laureatas – Aleksas Bartnikas

Dr. Lina Skeberdytė

Lietuvos Respublikos Seimo Lituanistikos komisija ir paveldo įprasminimo komisija Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dienai paminėti Signatarų namuose surengė Spaudos pusryčius, kurių metu Kaliningrado srities lietuvių kalbos mokytojų asociacijos pirmininkas Aleksas Bartnikas buvo paskelbtas keturioliktuoju Kalbos premijos laureatu. Komisija vienbalsiai nutarė jam skirti premiją už ilgametį lituanistikos, etnokultūros ir lietuvių kalbos mokymo plėtojimą Kaliningrado (Karaliaučiaus) srityje.

Seimo Pirmininko pavaduotoja, Lituanistikos komisijos pirmininkė Irena Degutienė, sveikindama renginio dalyvius Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos dienos proga, priminė, kad šios dienos minėjimas jau turi kuklią istoriją, kuri prasidėjo, kai buvo minimos

Kalba LR Seimo narė Irena Degutienė

šimtosios Spaudos atgavimo lietuviškais rašmenimis ir teisių lietuvių kalbai atgavimo metinės. I. Degutienė pabrėžė, kad galime didžiuotis šia labai lietuviška švente, nes tai buvo viena iš didžiųjų mūsų tautos taikių pergalių. Profesorės Viktorijos Daujotytės žodžiais, „gindami lituanistiką – giname Lietuvos valstybę“. Irena Degutienė, baigdamą savo kreipimąsi, pasakė, kad Kalbos dieną minime ne tik viltingai nusiteikę, bet ir sergėdami bei būdraudami.

Spaudos pusryčių pranešimą apie lietuvių kalbos reikšmę Lietuvai ir lietuvių tautai skaitė Vilniaus universiteto Filosofijos istorijos ir logikos katedros doc. dr. Naglis Kardelis, kuris lietuvių kalbą prilygino dvasinei žemei: „Tai mūsų būties namai, kuriuos turime sergėti ne mažiau nei Lietuvos teritoriją.“

Lituanistikos komisija ir paveldo įprasminimo komisija, atkreipusi dėmesį į nuolat girdimą informaciją apie įvairiuose Lietuvos kampeliuose klestinčią lituanistinę veiklą, nutarė pasidomėti, koks lituanistinis gyvenimas vyksta Lietuvos savivaldybėse. Gerą patirtimi apie lituanistines veiklas su renginio dalyviais pasidalino Šilutės rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vyriausioji specialistė Jurgita Skobienė.

Lietuvos savivaldybių suteikta informacija atskleidė, kad regionuose lituanistinis gyvenimas yra labai įvairus ir turtingas. „Apie tai šiandien išgirdome iš savivaldy-

Renginio dalyviai. Iš kairės: LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkas akad. Eugenijus Jovaiša, Kalbos premijos laureatas Aleksas Bartnikas. Džojos Gundos Barysaitės nuotr.

bių atstovių. Labai tikimės, kad didėjantis rūpestis arba bent jau susidomėjimas lituanistika didins ir kritinę masę, kuri įtvirtins lituanistikos dalykų pozicijas universitetuose bei telks prie lituanistikos naujų ir jaunų žmonių. O tai galėtų atverti ir naujų lituanistikos perspektyvų, – teigė I. Degutienė.

Žodžio laisvės gynėjos, labdaros organizatorės Felicijos Bortkevičienės (1873–1945) atminimą įamžinanti premija skiriama už reikšmingą lituanistinę veiklą Lietuvos ir užsienio šalių piliečiams, organizacijoms, institucijoms.

Aleksas Bartnikas (gimęs 1944 m. Kuišių kaime, Prienų r.) vadovauja Kaliningrado srities lietuvių kalbos mokytojų asociacijai daugiau nei 10 metų ir labai prisideda prie lietuvių kalbos bei etnokultūros mokymo,

padeda Kaliningrado srities lietuviams pažinti Lietuvos kultūrą ir istoriją, populiarina jos kultūrinį paveldą ir nacionalines tradicijas. Puoselėdamas lietuvių kalbą ir tradicijas, A. Bartnikas ypatingą dėmesį skiria darbui su vaikais ir jaunimu. Dėl aktyvios ir kryptingos A. Bartniko veiklos Kaliningrado srityje ne tik vietos lietuviams, bet ir skirtingų tautybių gyventojams jau gerai žinomi Kristijone Donelaičio, Martyno Mažvydo, Liudviko Rėzos, Vydūno vardai. A. Bartnikas apdovanotas Kaliningrado srities gubernatoriaus garbės medaliu (2007), Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės garbės aukso ženklu „Už nuopelnus“ (2009), Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medaliu (2011). Autorė yra LR Seimo Švietimo ir mokslo komiteto biuro patarėja ■

TAUTOS SUSITELKIMO PAIEŠKOS

Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos rezoliucijos

Jolita Krumplytė

Balandžio pabaigoje Seimo rūmuose posėdžiavusi Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija baigė posėdžių sesiją ir spaudos konferencijoje pristatė septynias rezoliucijas: „Dėl pilietybės išsaugojimo“, „Dėl Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programos tobulinimo“, „Dėl renginio „Pasaulio lietuvių vienybės diena – sujunkime Lietuvą“, „Dėl migracijos procesų valdymo ir grįžti gyventi į Lietuvą sąlygų sudarymo“, „Dėl sveikos gyvensenos idėjų sklaidos“, „Dėl Lietuvos švietimo tarybos sudėties“ ir „Dėl Kultūros tarybos gairių“. Komisijos pirmininkas Antanas Vinkus spaudos konferencijoje kalbėjo: „Tikiu, kad posėdžiai, kurių metu vyko aktyvios diskusijos svarbiausiais Lietuvos ir užsienio lietuviams klausimais, buvo naudingi ir linkiu, kad šitos diskusijos duotų konkrečių rezultatų Lietuvai ir visiems pasaulio lietuviams.“

Komisija ilgai diskutavo pilietybės išsaugojimo tema. Iš klausiusi pranešimus, ji atkreipė dėmesį, kad pasiektas visuotinis politinis sutarimas, jog būtina teisiškai įtvirtinti gimimu įgytos Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimą, kai yra įgyjama ir kitos valstybės pilietybė. Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 7 straipsnio 3 punkte jau yra įtvirtinta teisė asmenims, išvykusiems iš nepriklausomos Lietuvos tarpukario laikotarpiu būti kartu ir Lietuvos Respublikos, ir kitos valstybės piliečiais. Tačiau nėra apsaugotos Lietuvos Respublikos nepilnamečių piliečių pilietinės teisės, jeigu jie išvyko (t. y. buvo išvežti tėvų) į užsienio valstybes ir įgijo kitos valstybės pilietybę dar neturėdami teisinio veiksnio – iki pilnametystės.

Komisija palaiko Lietuvos Respublikos Seimo narių išreikštą politinę valią, priimant Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo

LRS ir PLB komisijos spaudos konferencijoje. Olgos Posaškovos nuotr.

pakeitimo įstatymo projektą, kuriuo siekiama įtvirtinti teisę Lietuvos Respublikos piliečiams, išvykusiems po 1990 m. kovo 11 d. ir įgijusiems Europos Sąjungos ar Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos valstybės narės pilietybę, išsaugoti Lietuvos Respublikos pilietybę. Rezoliucijoje „Dėl pilietybės išsaugojimo“ komisija prašo Lietuvos Respublikos Seimą imtis visų galimų teisinių priemonių kuo įmanoma greičiau šį sutarimą įtvirtinti teisės aktais.

Daug dėmesio skiriama Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo pasirengimui. Po įvairių sričių specialistų pranešimų ir aktyvios diskusijos komisija rezoliucijoje „Dėl Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programos tobulinimo“ pareiškė, kad Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programoje nepakankamas dėmesys skirtas užsienyje gyvenančių lietuvių indėliui, kuriant ir saugant Lietuvos valstybingumą bei tautiškumą. Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio programoje pasigendama Vilniaus Lukiškių aikštės, kurioje pilietinės visuomenės, jungiančios viso pasaulio lietuvius, pastangomis ir lėšomis turėtų būti pastatytas atminimo paminklas

visų laikų Lietuvos laisvės kovų dalyviams, atnaujinimo.

Komisija rezoliucijoje prašo Lietuvos Respublikos Vyriausybės atnaujinti Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo programos rengimo darbo grupės, kurioje būtų atstovaujama ir Pasaulio lietuvių bendruomenei, darbą ir ištaisyti minėtus bei kitus trūkumus. Pavyzdžiui, programoje vartojamas terminas „Lietuvos žmonės“, kurį derėtų pakeisti taip, kad būtų aiškiai įvardyti ir užsienyje gyvenantys lietuviai. Nėra aiškiai įrašytų nuostatų dėl tautiškumo ir užsienio lietuvių nuopelnų Lietuvos nepriklausomybės atkūrimui ir išsaugojimui per pastaruosius šimtą metų.

Posėdžio metu pristatyta labai graži Pasaulio lietuvių bendruomenės iniciatyva dėl Pasaulio lietuvių vienybės dienos. 2018 m. liepos 1 d. Vilniaus Rotušės aikštėje užsienio lietuvių bendruomenės ketina minėti Pasaulio lietuvių vienybės dieną ir prašo Lietuvos Respublikos Vyriausybę įtraukti į Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo renginių programą renginį „Pasaulio lietuvių vienybės diena – sujunkime Lietuvą“ ir numatyti jo finansavimą.

Komisija, iš klausiusi ministerijų ir įvairių sričių atstovų pranešimus ir ilgai diskutavusi emigracijos mažinimo ir reemigracijos skatinimo klausimais, siekama atsakyti į klausimą „Ar migruojanti Lietuva taps sugrįžtančia Lietuva?“, kviečia Lietuvos Respublikos Vyriausybę kuo plačiau bendradarbiauti su užsienio lietuvių bendruomenėmis ir įtraukti jas į bendrus mokslo, verslo, kultūros, švietimo, bendruomenių stiprinimo ir kitus projektus bei iniciatyvas, skatinančias sugrįžti į Lietuvą ir emigracijos mažinimą. Lietuvos Respublikos Seimas kviečiamas siekti plataus nacionalinio susitarimo dėl emigracijos ir sąlygų grįžti į Lietuvą sudarymo.

Rezoliucijoje „Dėl sveikos gyvensenos idėjų sklaidos“ komisija, pažymėdama sveikos gyvensenos politikos formavimo svarbą ir sveikos gyvensenos plėtros tendencijas Lietuvoje ir užsienyje, ragina Lietuvos Respublikos Seimą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybę panaudoti sveikos gyvensenos idėjų sklaidą, populiarinant Lietuvos vardą ir vienijant pasaulio lietuvius. Manydama, kad Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovas galėtų teikti pasiūlymus dėl švietimo plėtotės kryptų, švietimo politikos ir lietuvių kalbos išsaugojimo strategijos, rezoliucijoje „Dėl Lietuvos švietimo tarybos sudėties“ prašo Lietuvos Respublikos Seimo įtraukti Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovą į Lietuvos švietimo tarybos sudėtį. Rezoliucijoje „Dėl Kultūros tarybos gairių“ komisija prašo Lietuvos Respublikos kultūros ministeriją ieškoti būdų, kad užsienio lietuvių bendruomenės galėtų lygiomis teisėmis dalyvauti Lietuvos kultūros tarybos skelbiamuose projektų konkursuose.

Į kitą posėdžių sesiją Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija planuoja susirinkti šių metų spalio mėnesį. *Autorė yra Lietuvos Respublikos Seimo Komisijų sekretoriato vedėja*

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETE

Tarptautinė konferencija „eStream“ – 2017

Doc. dr. Gediminas Gražulevičius,
doc. dr. Vaidotas Barzdėnas

Jau tampa tradicija, kad kasmet Vilniaus Gedimino technikos universitete vyksta elektros, elektronikos ir informatikos mokslų konferencija „eStream“. 2017 m. balandžio 27 d. VGTU Elektronikos fakultete buvo suorganizuota jau ketvirtoji šios tematikos konferencija. Jos tikslas – skleisti minėtų mokslų pasiekimus ir mokslinių tyrimų idėjas kuo platesnei auditorijai. Konferencijos organizavimą Elektros ir elektronikos inžinierių instituto (angl. *The Institute of Electrical and Electronics Engineers, IEEE*) vardu ne pirmus metus remia IEEE Lietuvos skyrius.

Būrys svečių iš užsienio

Konferencijoje dalyvavo VGTU, Vilniaus universiteto, Fizinių ir technologijos mokslų centro mokslininkai ir gausus būrys mokslininkų iš Rygos, Stambulo technikos universitetų, Baltarusijos valstybinio technologijos universiteto. Įžanginius pranešimus konferencijoje skaitė kviestiniai svečiai iš Egipto Helwan universiteto ir Latvijos Rygos technikos universiteto. Taigi konferencija „eStream“ tapo tarptautine.

Veikė keturios sekcijos, apimančios vaizdų technologijas, sistemų inžineriją, kompiuterių technologijas, signalų technologijas, aukštų dažnių technologijas, elektros inžineriją, automatizavimą, robotiką, valdymo inžineriją, elektroniką ir mikroelektroniką bei telekomunikacijų inžineriją. Pranešimų kasmet daugėja. Šiemet jų parengta 36. Dešimt pranešimų perskaitė konferencijos svečiai. Tai rodo, kad akademinė bendruomenė darosi aktyvesnė.

Nagrinėtos aktualios temos

Svečias iš Egipto profesorius Radwan H. Abdel-Hamid pasidalino sukaupta gerąja sau-

Konferencijoje demonstruota nauja įranga

lės jėgainių projektavimo ir elektros energijos perdavimo, skirstymo ir tiekimo praktika, papasakojo apie vykdomus Europos Sąjungos finansuojamus projektus ir perspektyvas savo šalyje, pateikė vertingų patarimų. Svečias iš Latvijos profesorius Andrejs Romanovs nagrinėjo šiuo metu labai aktualius duomenų ir kibernetinės saugos klausimus. Taip pat nagrinėtos intelektualios žmogaus kalbos atpažinimo ir apdorojimo technologijos, modernūs vaizdų atpažinimo, stabilizavimo, atstatymo algoritmai ir jų taikymas.

Konferencijoje buvo gvildenami aktualūs įvairaus tipo automatinių sistemų ir pavarų tyrimo, projektavimo, valdymo ir modelia-

vimo, robotikos klausimai. Šia tema svečiai iš Baltarusijos valstybinio technologijos universiteto perskaitė septynis pranešimus, sukėlusius daug diskusijų. Buvo aptariami plačiajuosčių, daugiastandarčių, bevielio ryšio siųstuvų ir imtuvų integrinių grandynų topologijos ir projektavimo klausimai.

Geriausieji pranešimai bus spausdinami konferencijos pranešimų leidinyje, kuris jau kelerius metus referuojamas „Thomson Reuters“ duomenų bazėje „Proceedings“. Visų sekcijų pirmininkai vieningai pritarė nuomonei plėsti tarptautinį bendradarbiavimą, kviešti daugiau svečių ne tik iš kaimyninių, bet ir kitų šalių.

Studentai susipažįsta su naujais techniniais sprendimais. VGTU nuotr.

Bendradarbiavimas skatina pažangą

„Pastebėjau, kad Lietuvoje universitetai yra nedraugiški, kartais net ir priešiški nusi- teikę vieni kitų atžvilgiu. Tai prieštarauja aukštojo mokslo idėjai, stabdo pažangą“, – teigia Alinas Olteanu, Kauno technologijos universiteto Tarptautinio semiotikos ins- tituto tyrėjas. Iš Rokhamptono (Jungtinės Karalystės) atvykęs mokslininkas įsitikinęs, kad žmogus, nebendradarbiaudamas su kolegomis, yra nepajėgus sukurti proveržio. Jis teigia geriausias savo straipsnius parašęs kartu su tiesioginiu šio universiteto kon- kurentu – Rydingo universitetu. Pasak A. Olteanu, nors konkurencija tarp aukštojo mokslo institucijų ir skatina juos pasitempti, nederėtų pamiršti, kad akademija turi kurti visuomenės progresą.

Puikus laikas pritraukti ty- rėjų iš Vakarų valstybių

Į Kauną atvykęs podoktorantūros studijų tyrėjas mano, kad šis laikas – puiki proga Rytų Europos valstybėms pritraukti daugiau tyrėjų iš Vakarų. „Esu to pavyzdys – atvykau čia iš Didžiosios Britanijos, prieš pat įvyks- tant įtartinam referendumui, kuriuo poli- tikai, manipuliavodami žmonių valia, siekė šalį ištraukti iš Europos Sąjungos“, – teigia A. Olteanu. KTU Tarptautiniame semiotikos institute dirbantis tyrėjas gilinaisi į multikul- tūrinį semiotikos aspektą, dėsto diskurso teoriją naujųjų medijų kalbos pirmakursiams ir kartu su politikos mokslų krypties tyrėjais gilinaisi į politinės aplinkosaugos tematiką. „Fakulteto viduje vyksta labai produktyvus ir aktyvus bendradarbiavimas tarp skirtingų kryptių ir sričių mokslininkų. Norėtusi, kad šis bendradarbiavimas plėstųsi ir į kitus fakultetus, peržengtų universiteto ribas“, – sako A. Olteanu.

Taisyklė dėstytojui: „Pasa- kyk kažką įdomaus“

Solidų ugdymo semiotikos tyrimų ir pu- blikacijų bagažą turintis tyrėjas teigia teoriją taikantis ir savo, dėstytojo, praktikoje. Jis primena filosofo Charleso Peirce'o teoriją, kad evoliuciją lemia trys faktoriai: atsitikti- numas, būtinybė ir meilė. „Studentai manęs nepasirinko – esu paskirtas jiems vesti pas- kaitas. Jie mokosi kasdien savo gyvenime ir be manęs, tačiau aš jiems esu savotiškai rei- kalingas, kad parodyčiau dalykus, į kuriuos jie galbūt nekreipė dėmesio. Ir, galiausiai, esu įsitikinęs, kad, jeigu nesistengsiu suprasti savo studentus, „susitikti jų teritorijoje“, nieko jų neišmokysiu“, – teigia A. Olteanu.

Pasak tyrėjo, mokymasis gali būti sė- kmingas tik tada, kai tai – dialogas, kai ne tik mokinys mokosi iš mokytojo, bet ir atvirkš- čiai. Kita svarbi sąlyga: „Pasakyk kažką įdo- maus.“ „Kartais, nors ir esu išpėtas, kad pirmakursiams medžiagą reikėtų pateikti kuo paprasčiau, užduodu jiems sudėtingus klausimus, pristatau sudėtingesnę medžiagą. Žinau, kad kartais lengva reiškia nuobodu, taigi stengiuosi pajavairinti paskaitas iššū- kiais“, – šypsosi A. Olteanu.

Lietuvos studentai nuomonę reiškia nedrąsiai

Pasak A. Olteanu, britų ir lietuvių stu- dentai skiriasi. Britai, nors ir ne visada turi tokių gilių žinių kaip lietuviai, yra linkę išsakyti savo nuomonę, diskutuoti, ją ginti. Antra vertus, jie moka išsisukti iš sudėtingų situacijų. „Liberaliose valstybėse taikomas vadinamasis instrumentinis ugdymo mo- delis. Laikoma, kad studentas turi įgauti įgūdžių, padedančių išlikti ir klestėti visuo- menėje. Kitas poliūs yra klasikinis požiūris į išsilavinimą, kuris teigia, kad universitetas turi praplėsti horizontus, suteikti platų išsi- lavinimą, kuris pakeistų žmogaus gyvenimą

KTU Tarptautinio semiotikos instituto stažuotojas Alinas Olteanu iš Rokhamptono universiteto. KTU nuotr.

pačiais įvairiausiais būdais, tačiau nebūtinai būtų ekonomiškai naudingas“, – paaiškina A. Olteanu.

Pagrindinis lietuvių ir britų skirtumas gali slypėti būtent skirtinguose požiūriuose į ugdymo filosofiją. Beje, lietuvių studentų išsakytos nuomonės A. Olteanu stengiasi neužginčyti. Pasak jo, studentai tokie ne- drąsūs, kad, išgirdę oponuojant, visiškai užsisklendžia.

Kad būtum geras mokytojas, turi nuolat ieškoti naujų ži- nių

„Kad būtum geras tyrėjas, turi dėstyti, nes akademinė karjera nuo to neatsiejama“, – mano A. Olteanu. Svarbiausia dėstančiam tyrėjui – nenusoti domėtis įvairiomis kryp- timis, mokyklomis ir teorijomis. Tiriamasis darbas – neatsiejama pedagoginės karjeros dalis bet kuriame lygmenyje – būtina išma- nyti naujausias tos srities žinias, kad galėtum jomis pasidalinti.

„Žinoma, egzistuoja ir kitas kelias – įsto- jus į pedagoginį universitetą tapti mokytoju ir juo dirbti iki pat 60-ties. Jeigu žmogui patinka pasirinktas karjeros kelias, jis turėtų jį tęsti. Tačiau, tokiu atveju, būtina užsiimti

asmeniniu tobulėjimu, vystyti savo įgūdžius. Kitaip negalėsi suteikti to, ką mokytojas pri- valo duoti savo mokiniams. Nelabai smagu suvokti, kad rinka, kurioje dirbi, vystėsi greičiau nei tu pats“, – primena A. Olteanu.

Inžinieriams padėtų bendra- vimas su semiotikais

Paklaustas, ar, dirbdamas humanitarinių mokslų institute technologijos universitete nesijaučia it saloje, A. Olteanu juokiasi: „Ne, greičiau jau pusiasalyje.“ Jis pripažįsta, kad kol kas institutas tik pradeda domėtis bendradarbiavimu su fizikos tyrėjais. Pats A. Olteanu siekia užmegzti dialogą su gy- vybės mokslų atstovais. Jo manymu, ben- dradarbiavimas su inžinieriais galėtų būti labai vaisingas. „Semiotikos tyrimai galėtų būti labai naudingi numatant visuomenės poreikius, ateities vystymosi tendencijas, o tai labai padėtų technologijas kuriantiems inžinieriams“, – mano A. Olteanu.

Pasak jo, bendradarbiavimas tarp moks- lininkų yra labai vertingas ir vaisingas – straipsniai „rašosi patys“. „Visada esu linkęs dirbti su kitais tyrėjais, kiek tik tai įmanoma, nes tarpdiscipliniškumas – tai kelias pirmyn. Gal ir egzistuoja tokių mokslininkų, kurie gyvenimo pabaigoje turės ką naujo pasakyti, bet tokie atvejai – pavieniai. Jei nedirbu su kitais mokslininkais, viskas, ką darau, yra tik progreso imitacija.“

„Universitetai jūsų šalyje gyvuoja tarsi atskiros salos, o to neturėtų būti. Štai kitoje gatvės pusėje yra universitetas, su kurio vie- nu mokslininku, taip pat tarptautiniu tyrėju, bandome atrasti sąlyčio taškus mūsų vykdo- muose tyrimuose. Dialogas visada labai pra- turtina. Jau vien dėl to, kad taip skatinama tyrimų kultūra“, – teigia KTU Tarptautinio semiotikos instituto podoktorantūros tyrė- jas A. Olteanu. *Parengta pagal KTU Ryšių su visuomene departamento pranešimą* ■

VERSLO IR MOKSLO SĄVEIKA

Bendram verslo ir mokslo projektui – 1,2 mln. eurų ES fondo finansavimas

Donalda Tumaitytė

Viena didžiausių energetikos įmonių Baltijos šalyse UAB „Enerstena“ drauge su Kauno technologijos uni- versitetu ir Lietuvos energetikos institutu gavo 1,2 mln. eurų dalinį ES struktūrinių fondų finansavimą projektui įgyvendinti. Bendras projekto „Biokuro panaudojimo veiksmingumo didinimo bei taršos ma- žinimo technologijų tyrimas ir kūrimas“ biudžetas siekia 2,4 mln. eurų. Projekte nu- matyta įrengti mokslinių tyrimų laboratoriją, vykdyti mokslines tiriamąsias veiklas, kurti naujus ekologiškus inovatyvius gaminius.

„Šiais metais pradedamas projektas truks trejus metus. Per tą laiką drauge su partne- riais ne tik išplėsim savo įmonių grupės mokslinių tyrimų ir technologijų vystymo bazę, bet ir tobulinsime bei išbandysime eksperimentinius standus, maketus ir proto- tipus. Laboratorija bus aprūpinta moderniais analizės ir matavimo prietaisais, o projekto

„Enersteno“ įmonių grupės generalinis direktorius Virginijus Ramanauskas

mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos veiklose dalyvaus daugiau nei 50 tyrėjų. Visa tai prisidės prie inovatyvių biokuro techno- logijų kūrimo. Šios technologijos efektyviai mažins taršą ir pasižymės didesnėmis bioku- ro panaudojimo galimybėmis“, – projektą pristato „Enersteno“ įmonių grupės gene- ralinis direktorius Virginijus Ramanauskas.

Projekto metu bus sukurti net 9 inovaty-

vūs produktai: kietųjų mikrodalelių sugau- dymo įrenginys, degimo valdymo sistema biokuroi – „išmanioji“ pakura, pramoninis šiaudų granulių katilas, kontaktinis degimo oro drėkintuvas ir kiti. Produktus galima suskirstyti į kelias grupes: skirtus suma- žinti azoto oksidų susidarymą pakurose ir kietosioms dalelėms valyti biokuro degimo metu, taip pat įrenginius biokuro panaudo- jimo veiksmingumui didinti bei produktus šilumos gamybai panaudojant žemės ūkio atliekas. Visi šie įrenginiai po kelerių metų bus siūlomi klientams.

Pagal ES struktūrinių fondų priemonę „Intelektas. Bendri mokslo ir verslo projek- tai“ iš viso buvo patvirtinti 9 energetikos ir tvarios plėtos projektai, kurie bendrai gavo per 3,7 mln. eurų finansavimą. Paraiškas atlikti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos veiklas ir kurti mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtos ir inovacijų infras- truktūrą pagal šią priemonę galėjo teikti tiek jau veikiančios, tiek įsteigtos naujos įmonės.

Buvo atsižvelgiama į tai, ar kuriama infras- truktūra yra nauja.

Pagrindinė „Enersteno“ įmonių gru- pės veikla yra pramoninės technologinės biokuro ir dujinio-skysto kuro katilinių įran- gos projektavimas ir gamyba. „Enersteno“ įmonių grupę sudaro septynios bendrovės Lietuvoje, taip pat įmonės Suomijoje, Latvi- joje, Estijoje ir Ukrainoje. Tai yra viena di- džiausių energetikos įmonių Baltijos šalyse. Ji teikia efektyviausius energijos gamybos sprendimus: projektuoja ir gamina katilus, kondensacinius ekonomaizerius, pakuras ir kitą technologinę katilinių įrangą. Metinė „Enersteno“ įmonių grupės apyvarta 2015 m. siekė 28 mln. eurų, įmonių grupėje dirba beveik 360 darbuotojų. Be veiklos Lietuvoje, „Enersteno“ įmonių grupė vykdo projektus Baltarusijoje, Ukrainoje, Latvijoje, Len- kijoje, Prancūzijoje, Danijoje, Suomijoje. *Autorė yra UAB „Enersteno grupė“ rinkodaros vadovė. Parengta pagal Strateginės komunikacijos bendrovės „OMConsulting“ pranešimą* ■

TAUTINIAI SANTYKIAI MAŽOJOJE LIETUVOJE PRŪSIJOS KARALYSTĖS LAIKAIS (nuo XVIII a.)

Dr. Algirdas Matulevičius

Tiriant vokiečių ir lietuvininkų santykius, svarbu išsiaiškinti ir tokius klausimus:

1) Kokie demografiniai procesai vyko lietuviškose apskrityse (itin aktualu – Tilžės apskrityje) iki didžiojo maro bei bado ir po jo, t. y. XVIII a. I pusėje?

2) Kodėl prūsai gerokai greičiau nutauto nei lietuvininkai? Kaip galėjo mažuma (vokiečiai) asimiliuoti daugumą – prūsus? Čia iškyla ir dvikalbystės problema.

3) Svarbiausia, kaip XVIII a. I pusėje vykusio didžioji vokiečių kolonizacija paveikė lietuvininkų gyvenimą, kaip sąveikavo dvi bendruomenės, turtino viena kitos kultūrą. Kaip bendravo to paties luomo lietuvininkų ir vokiečių kaimiečiai? Juk absoliuti dauguma lietuvininkų buvo kaimiečiai. Tarpetniai integraciniai procesai kaime – mažai tyrinėti. Lietuvių istoriografijoje daugiausia tirta lietuvių raštijos raida nuo XVI a. ir vokiečių valdžios politika.

Jei XVI a. Prūsijos kunigaikštystė gyveno taikų laikotarpį, o dėl reformacijos plėtojosi lietuvių kultūra, buvo išleisti katekizmai prūsų kalba, tai XVII a. kraštą nusiaubė du karai: 1600–1629 m. ir 1655–1660 m. (Pirmasis Šiaurės karas). Tada Švedija kariavo su Lenkijos ir Lietuvos (Abiejų Tautų) Respublika ir jai pavyko užimti Prūsiją.

Prūsijos kunigaikštystė (hercogystė), nuo pat jos įsikūrimo 1525 m. buvusi Lenkijos karaliaus (kuris buvo ir Lietuvos didysis kunigaikštis) vasalė, po 1655–1660 m. karo 1656–1657 m. Vėluvos, Labguvos ir Bydgoščiaus sutartimis, pagaliau 1660 m. Olyvos taikos sutartimi tapo suverenia valstybe. Jos sostinė 1660 m. iš Karaliaučiaus (vok. Königsberg) buvo perkelta į Brandenburgo kurfiurstystės centrą Berlyną. Brandenburgo ir Prūsijos jungtinėje valstybėje, kurią valdė Brandenburgo kurfiurstai iš Hohencolernų dinastijos, lietuvininkų dalis ir įtaka sumažėjo, nes dauguma prūsų jau buvo suvokieję. Tiesioginiai ryšiai su Didžiąja Lietuva nutrūko.

Dėl karų ir kitų priežasčių XVII a. labai sustiprėjo valstiečių išnaudojimas, dauguma jų jau buvo paversti baudžiauninkais lažininkais. Daugiausia jų buvo Mažosios Lietuvos branduolyje – Lietuvos provincijoje (*Provinz Litauen*), kurią sudarė Tilžės (*Tilse, Tilsit*), Ragainės (*Ragnit*), Įsruties (*Insterburg*) ir Klaipėdos (*Memel*) apskritys (*Hauptamt*). 1701 m. lažininkų čia buvo 30 tūkstančių, arba 55 proc. visų Prūsijos (baltiškos Prūsijos nuo Klaipėdos iki Vyslos) valdovo domenuose einančių lažų valstiečių. Iš visų 68 500 Prūsijos bernų, mergų ir valstiečių vaikų Lietuvos provincijoje dirbo daugiau kaip 1/3 – 24 500. Mažajoje Lietuvoje XVII a. antrojoje pusėje vyko sparti vidinė, vadinamoji šatulinė kolonizacija: buvo kertami

miškai, brūzgynai ir steigiamos nausėdijos, pavyzdžiui, K. Donelaičio senelio H. Donelaičio iš Baičių naujoji sodyba Lazdynėliuose. Pagaliau 1701 m. Prūsijos hercogystė tapo karalyste.

Kyla klausimas, ar iki XVIII a. pradžios Tilžės apskrityje ir dar keturiose lietuviškiausiose apskrityse buvo vokiečių valstiečių, kokia kaimo demografinė statistika? Gyventojų demografijos, ypač jų tautinės sudėties, duomenys yra svarbus tautotyros šaltinis. Pirmasis gyventojų surašymas, nurodant tautybę, Prūsijoje įvyko 1825 m. Todėl tenka remtis kitokia statistika. Pateiksiu išvadas, padarytas remiantis vertingu šaltiniu – Horsto Kenkelio paskelbtais Tilžės valsčiaus valstiečių sąrašais prieš 1709–1710 m. didįjį

Pašalteikių (*Pagilg und Paschalteigschen*), Linkūnų (*Linkuhnen*), Katyčių (*Coadjuth-Candtschen*), Piktupėnų (*Picktupenenschen*), Taurutėnų (*Taurotehn*) ir Argeninkų (*Argeningschen*). Minėtuose 188 kaimuose, kurių tik keli pavadinimai vokiški, buvo 3 148 ūkiai su 1 968 ūbais dirbamos žemės (1 ūbas tuomet prilygo apie 17 ha), taigi iš viso 33 456 ha. Vienam kaimui teko vidutiniškai 16,7 ūkio ir 10,4 ūbo (1 768 ha), o 1 ūkiui – vidutiniškai 0,6 ūbo (10,2 ha). Tai, atrodo, daugiau nei Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, Lenkijoje ir Rusijoje. Kadangi 1 šeimyną (su samdiniais) sudarė vidutiniškai 8 žmonės (1790 m. Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje – 7–8 žmonės), Tilžės apskrityje XVIII a. pradžioje gyveno

kalbininkams. Tokių vertingų to laikotarpio statistinių duomenų iš Didžiosios Lietuvos mes neturime. 98–99 proc. gyventojų Tilžės apskrityje turėjo lietuviškas pavardes. Kadangi tuo laikotarpiu lietuvininkai dar nevokietėjo, net priešingai, kai kurie vokiečiai lietuviškai, galima teigti, kad jie buvo lietuviai (lietuvininkai; *Deutsche Zentralarchiv, Potsdam. Merseburgo skyrius. Rep. 77, Tit. 4084, p. 20*). Iš sąrašuose esančių valstybinių (karališkųjų) valstiečių (šeimų galvų) su vokiškais pavardėmis tebuvo 1–2 proc., o su lenkiškais rasta tik 9 šeimų galvos (pvz., Jurg Sabarauffsky). Bet ir tarp jų galėjo būti lietuvininkų.

Išvados, padarytos iš Tilžės apskrities duomenų, tinka ir lietuviškiausios Klaipėdos, Ragainės, Įsruties ir Labguvos (Labiau) apskritims. Kaip ir Tilžės, turi šių apskričių XVIII a. pačioje pradžioje valstybinių valstiečių sąrašus su pavardėmis, vardais, gyvenamąja vieta, ūkiais su žemės plotu, kuriam valsčiui priklauso, tačiau dėl nedidelės šio straipsnio apimties apsiribojau Tilžės apskritimi.

Taigi iki XVIII a. pirmosios pusės Mažoji (Prūsų) Lietuva, imant jos penkias lietuviškiausias apskritis, dar buvo išties lietuvininkų, kurių dauguma buvo lažininkai, gyvenamas kraštas. Tik Mažosios Lietuvos pietuose, kur pamažu kūrėsi privačios feodalų valdos, buvo apsigyvenę šiek tiek vokiečių, taip pat lenkų, t. y. mozūrų valstiečių apie Geldapę (vok. Goldapp) ir Ungurą (Angerburg). Tik miestuose vokiečių gyveno daug daugiau nei lietuvininkų.

Vokiečių mokslininkai, remdamiesi kitais duomenimis, padarė panašias, kaip ir aš, išvadas. XVII a. žymusis etnografas ir istorikas M. Pretorijus (manoma, lietuvių kilmės) veikale „Žinios apie lietuvių būdą, prigimtį ir gyvenimą“ liudija, kad buvo žiūrėta, kad nadruvių kaimuose neįsikurtų vokiečių. A. Weisso studijos „Prūsų Lietuva ir Mozūrija“ (*Preussisch-Litauen und Masuren; 1878–1879, t. 1, p. 171*) pateiktas duomenimis, tarp lietuvininkų gyvenę žemesnieji vokiečių valdininkai taip sulietuvėjo, kad kalbėjo ir suprato tik lietuviškai. Pagal O. Natau studiją „Tarmė ir kolonija šiaurinėje Rytų Prūsijoje“ (*Mundart und Siedlung im nordöstlichen Ostpreussen / Schriften der Albertus-Universität; 1937, t. 4, p. 183, 187, 213*) Pilkalnio (*Pillkallen*) parapijos krikšto registracijos knygoje įrašytos vien tik lietuviškos pavardės. Jis padarė išvadą, kad XVI–XVII a. kolonistai senbuviai vokiečiai buvo tik turtingi miestiečiai.

A. Hakstausenas veikale „Krašto konstitucija Rytų ir Vakarų Prūsijos provincijose“ (*Die ländliche Verfassung in den Provinzen Ost- und Westpreussen, 1939, p. 82*) tvirtino, kad XVIII a. pradžioje 200 kv. mylių (11 200 km²) teritorijoje gyveno vien valstiečiai lietuvininkai, o E. Muretas veikale „Prancūzų kolonijos istorija“ (*Geschichte der Französischen Kolonie, 1885, p. 234*) nurodė, kad iki didžiojo maro vokiečių valstiečiai į Mažąją Lietuvą nevyko. Ir H. Rieckenbergas studijoje „Šatulinė kolonizacija Prūsijoje iki 1714 metų“ (*Die Schatullensiedlung in Preussen bis zum Jahre 1714 / Altpreussische Forschungen, 1939, s. 1, p. 48, 194–196*) rašo, kad Mažajoje (Prūsų) Lietuvoje XVIII a. pradžioje gyveno vien valstiečiai lietuvininkai.

Tilžės apylinkių lietuvininkai. Ch Hartknocho knygos raižinys (1684 m.)

marą ir po jo (vok. *Bauernlisten des Amts Tilsit aus der Zeit vor und nach der großen Pest von 1709/10* leidinyje *Sonderschriften des Vereins für Familienforschung in Ost- und Westpreussen, 1968, Nr. 9*). Sąrašai buvo pasiūsti į Berlyną 1711 m. vasario mėnesį pirmojo Prūsijos karaliaus Frydricho I reikalavimu. Jie buvo reikalingi maro nuostoliams nustatyti ir kolonizacijos planams sudaryti.

Sąrašuose pagal atskirus kaimus (jų – 188) surašyti Tilžės apskrities valstiečiai lažininkai (lietuvininkų činšininkų buvo mažai) kaip sodybos (ūkio) šeimnininkai. Nurodyti jų vardai, pavardės (lietuviškesnės nei didžlietuvių) ir ūkio dydis (kiek ūbų arba margų). Iš gyventojų pavardžių, kartais ir vardų, galima nustatyti jų tautinę sudėtį. Beje, sąrašuose trūksta 7 kaimų (neįrašyti). Tilžės apskritis apėmė teritoriją abiejose Nemuno pakrantėse. Didžioji jos dalis, buvusi kairėje, suskirstyta į 4 nedidelius valsčius (kameramtus): Pagilijos ir

apie 25 tūkst. žmonių – valstybinių valstiečių kartu su šeimynomis. Absoliuti dauguma jų buvo lažininkai.

Čia pravartu priminti, kad dauguma žemių Mažajoje Lietuvoje dėl įvairių priežasčių buvo domenai – valdovo nuosavybė. Viena činšininkų kategorijų, vadinamieji *Hochzinsler*, lažo nėjo, tačiau mokėjo didesnę činšą. Tokių valstiečių Tilžės apskrityje buvo mažai – tik apie 138 ūkius (4,4 proc. visų ūkių) su 211 ūbų (3 587 ha) dirbamos žemės (1,7 proc. visų ūbų). Tarp jų buvo ir vokiečių, ir lietuvininkų. Kulmiškiai (*Kölmer*), tai yra gyventojai, turintys žemės nuosavybę pagal Kulmo teisę, buvo daugiausia vokiečiai senbuviai. Rastas daugiau kaip 3 tūkst. Tilžės apskrities valstiečių (šeimų galvų) sąrašas, sudarytas 1711 m. – maro pabaigoje. Taip pat rastas daugiau kaip 600 valstiečių nevedusių sūnų 18–40 m. amžiaus sąrašas, sudarytas 1703 m.

Žmonių vardai ir pavardės – tai lobis ir

TAUTINIAI SANTYKIAI MAŽOJOJE LIETUVOJE PRŪSIJOS KARALYSTĖS LAIKAIS (nuo XVIII a.)

■ Atkelta iš 8 p.

Vydūnas monografijoje „Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių“ (parašyta vokiškai: *Sieben Hundert Jahre deutsch-litauischer Beziehungen*, 1932, p. 255; liet. kalba – 2001 m.) tvirtino, kad tarp Vyslos žemupio, maždaug iki Alnos ir Baltijos jūros, gyveno daugiausia prūsai ir vokiečių kolonistai, į rytus – lietuvininkai. Įsiruties apskrities pietinėje ir Unguros (Angerburgo) apskrities šiaurinėje dalyse įsikūrę šiek tiek Mozūrijos lenkų sulietuvėjo, o XIX a. – suvokietėjo.

Tuos ir kitus demografinius procesus išnagrinėjo M. Beheimas-Švarcbachas („Hohencolernų kolonizacija“ /*Hohenzollernsche Kolonisationen*, 1874, p. 100–106, 141–142 ir kt.), G. Šmoleris („Prūsijos kolonizacija 17 ir 18 amžiuose“ /*Die preussische Kolonisation des 17. und 18. Jahrhunderts* leidinyje *Schriften des Vereins für Sozialpolitik*, 1886, t. 32, p. 15 ir kt.), A. Zweckas (Lietuva / Litauen, 1898, p. 133–134 ir kt.) ir J. Jakštas (Mažosios Lietuvos apgyvendinimas iki XVII a. pabaigos, 1970). Beje, lenkų istorikai ištyrė, kad Mozūrijos šiaurėje gyveno daug

lietuvininkų, o prūsai Mozūrijoje lenkėjo, vėliau – vokiečių.

Net XX a. pirmojoje pusėje Labguvos apskrities kaimuose gyveno daug žmonių, kai kur net pusė gyventojų lietuviškomis pavardėmis, tik vardai buvo beveik visi vokiški, pavyzdžiui, leidinyje „Von tohus“ straipsnyje „Labguvos apskrities tėviškės“ (*Heimatbrief des Kreises Labiau, Nr. XXXIII, 1983*). Kraštotyrininkas Jonas Česnavičius iš Vokietijoje leidžiamo tęstinio leidinio „Das Ostpreussenblatt“ išrinko buvusių Rytų Prūsijos gyventojų 75–100 m. amžiaus sukaktuvinių skelbiamus sąrašus. Vien 1980–1985 m. sąrašė gausu gražių, lietuviškesnių nei Didžiojoje Lietuvoje (tik rašyba suvokietinta) lietuviškų ar prūsiškų pavardžių. Pavyzdžiui, iš Tilžės-Ragainės apskrities: A. Banaitis, I. Butkutė, E. Endreijaitė, E. Kiškėlis, P. Mačiulaitis, E. Rupšienė, H. Užkuraitis; – iš Gumbinės apskrities: H. Ašmentaitė, E. Didžiūnaitė, V. Eglinskis, F. Kalvaitis, M. Langė, G. Palenšaitė; – iš Įsiruties apskrities: O. Alkevičius, E. Bartošaitė, G. Endriulaitė, E. Jurkšaitis, A. Kirinis, A. Pakulaitienė, O. Povilaitis, G. Ramonaitienė, K. Ramonaitis, G. Šalnaitis; – iš Pakalnės (Lankos) apskrities: M. Bajo-

raitienė, M. Gudaitė, M. Linkytė, Medingaitė, E. Paliokaitis, E. Vaga, Valdaitė, E. Vencelis;

- iš Labguvos apskrities: P. Avižius, A. Barsūnaitė, M. Butgeraitė, K. Naujokas, L. Rudaitė;
- iš Vėluvos apskrities: G. Baldžiūtė, K. Breikšienė, E. Grigulytė, A. Kalvaitis, E. Mintelis, A. Pečienė;
- iš Karaliaučiaus apskrities: T. Barčas, E. Damašius, E. Klimkaitė, V. Matulis, E. Merčius, E. Pečytė, K. H. Pričkaitis, H. Tylieņ;
- iš Unguros (Angerburgo) apskrities: V. Barutas, A. Beržas, H. Grigūnė, G. Jurkšaitis, K. Smilgienė;
- iš Lėčiaus apskrities (Mozūrija): V. Bartė, A. Gandraitė, K. Paldžius, V. Švilas, O. Vagintas;
- iš Leko apskrities (Mozūrija): V. Borutienė, J. Budnikaitė, G. Dzingelienė, I. Dzingelienė, A. Gričiūnienė, J. Grigas, A. Grigelis, G. Jegulė, H. Madeika, F. Naujokas, M. Šaukytė, L. Šurna, F. Viluckis;
- iš Geldapės apskrities (Mažosios Lietuvos pietuose ir Mozūrijos šiaurėje) – E. Vygantienė;
- iš Mozūrijos: E. Domšaitytė, A. Kiršienė; iš Balgos (į pietus nuo Karaliaučiaus, prie

Aismarių) – M. Neringa;

– iš kitų vidurinės Prūsijos apskričių: F. Bartnikaitė, V. Burbulė, E. Grigutis, A. L. Klaukienė, A. L. Zarembaitė.

Ir čia dar ne visos išvardytos lietuviškos ar prūsiškos pavardės, o tik, kaip minėjau, 1980–1985 m. laikotarpio 75–100 m. amžiaus sukaktuvinių. Tai labai maža dalis buvusių Mažosios Lietuvos ir visos Rytų Prūsijos gyventojų baltų.

Tilžės apskritis buvo viena iš mažesnių. Beveik dvigubai didesnė už ją buvo Įsiruties apskritis. Skaičiuodami minėtas 5 apskritis kaip 6, gauname, kad jose domenų valstiečių ūkiuose gyveno apie 150 tūkst. žmonių (625 tūkst.). Veikiausiai maždaug tokį pat skaičių sudarė likę kaimo ir miesto gyventojai. Juo labiau kad Prūsijos šiaurėje buvo gana tankiai gyvenama. Žemės ten buvo geros, todėl gyveno daug vadinamųjų laisvų žmonių. Taigi Tilžės, Ragainės, Įsiruties, Labguvos ir Klaipėdos lietuviškiausiose apskrityse pačioje XVIII a. pradžioje (iki didžiojo maro) gyveno apie 300 tūkst. žmonių. Absoliuti dauguma jų – lietuvininkai. Tai patvirtina kiti istorijos šaltiniai ir mokslininkų skaičiavimai. (*Pabaiga – kitame numeryje*) ■

ŠIUOLAIKINĖ MUZIEJINĖ VEIKLA

Technikos evoliucijos apžvalga Smalininkų muziejuje

Dr. Justinas Stonys

Dvasinės ir materialinės kultūros sąsajos

Materialinė kultūra, kartu ir dvasinė kultūra, kuri sąlygoja materialinės kultūros formavimąsi, sudarė sąlygas žmonijai apsiekti ir išlikti, taip pat ir klestėti susidariusioms civilizacijoms. Materialinė kultūra, priklausomai nuo daugelio veiksnių – gamtinių sąlygų ir aplinkos, žmonių bendruomenių dydžio, laikmečio, kaimyninių bendruomenių materialinės kultūros lygmens ir kitų aplinkybių, evoliucionavo. Dvasinės kultūros lygmuo buvo vienas iš pagrindinių veiksnių, teigiamai veikusių materialinės kultūros vystymąsi. Kultūrų evoliucija ir tos evoliucijos istorija su išlikusiais materialiais pavyzdžiais ir šiuolaikiniam žmogui yra svarbus pagrindas jo tolimesnei veiklai.

Filosofai ir kiti kultūros klausimus nagrinėjantys mokslininkai kultūros sąvoką supranta panašiai. Pavyzdžiui, pagal E. Nekrašą, „kultūra – tai žmonių veiklos būdai ir rezultatai. Kultūra yra tai, kas išskiria žmogų iš gamtos. Sąlygiškai kultūrą galima skirstyti į materialinę ir dvasinę.“ Dvasinė kultūra – tai intelektualios veikos rezultatai: mokslai, menai, moralė, išradyba. Materialinė kultūra – tai žmonių sugalvoti gamybos būdai, pagaminti daiktai, įvairi technika, įrankiai, technologijos ir kita. Žmogus gimsta kaip nespecializuota ir neaprupinta būtybė. Savaimė išbūti pasaulyje jis neparuoštas. Būtinoms sąlygoms mokymasis, patirties perėmimas, išmokymas suvokti gamtos dėsnius. Vėliau kultūrą sudaro įpročiai. Visa tai pe-

Įėjimas į muziejaus teritoriją

rauga į papročius ir kolektyvines idėjas, o padaryti daiktai po kurio laiko tampa paveldo objektais.

Muziejai – civilizacijų kultūros ženklai

Pasaulyje yra daug natūraliai išlikusių dvasinės ir materialinės kultūrų pavyzdžių. Apie buvusias šias kultūras ir jų klestėjimą liudija buvusių civilizacijų ženklai. Žmonės, suvokdami senovinių kultūrų įamžinimo svarbą, kuria muziejus. Žmogus atrinkus objektus laiko tokiais svarbiais tam tikrų esmių liudytojais, kad yra pasiruošęs juos neribotą laiką saugoti ir pateikti visuomenei. Taigi muziejai – visuomeninę funkciją

atliekančios kultūros institucijos. Jie atspindi įvairiomis istorijos aplinkybėmis vykdytos konkrečios aplinkos žmogaus veiklos rezultatus. Tai tam tikras visuomenės, iš kurios jis yra kilęs, atspindys.

Pirmieji muziejai atsirado pasaulyje IV a. p. m. e. Aleksandrijoje (įkūrė Demetrius Felerietis) ir Atėnuose (įkūrė Aristotelis). Lietuvoje vienas iš pirmųjų buvo Dionizo Poškos 1812 m. Bijotuose įkurtas Baublių muziejus. Šiuo metu Lietuvoje yra apie 103 muziejai. Tarp jų, kaip ir visame pasaulyje, technikos muziejai ar turintys senovinės technikos ekspozicijas yra labai populiarūs tarp žiūrovų ir gausiai lankomi.

Muziejų atsiradimas, tarp jų ir technikos muziejų, negali būti sąlygojamas planinio veiksmo. Reikmė nesąlygoja atsiradimo. Muziejus išsaugo ankstesnių kartų prisiminimą, yra tarsi paskutinė protėvių kultūros šaka. Kai muziejus jau pradeda funkcionuoti, pastebima, kad muziejinis darbas – muziejinkystė, tai kova su visuomenės atminties praradimu. Čia jau yra žmonių bendros atminties išraiška, ne tik specifinė mokslo šaka, bet ir reiškinys mūsų istorijos bei kultūros fone.

Kuriantis muziejui, specializacijos nebūna. Ji atsiranda vėliau, kai padiktuoja istorinis laikmetis, taip pat visuomenės poreikis. Tiksliausia yra kaupti visumą eksponatų. Sudaryti rinkiniai žiūrovui duos kompleksinių potyrių ir žinių. Vadinas, muziejinkystėje pagrindiniu objektu reikia laikyti ne patį muziejų, o priežastis tam muziejui atsirasti.

Muziejaus Smalininkuose idėjos formavimasis

Pokariu, apie 1948 metus, prasidėjo masiniai kaimo žmonių vežimai į Sibirą, o vienu metu ir vadinamųjų „kolektyvinių ūkių“ steigimas. Išvežtų žmonių turėta technika, įvairūs įrenginiai buvo gabenami į vieną vietą, prie kolūkio kontorų. Vėliau šie rinkiniai pasipildė, nusavinus likusių gyventojų turėtą techniką. Tačiau kolūkiniai „muziejai“ tada nesusiformavo, nes čia sukrauti daiktai sunyko arba buvo išgrobstyti. Materialinės kultūros paveldas, kuris rišo žmogų su žeme ir lėmė jo turiningą gyvenimą, buvo sunaikintas. Liko tik pateikti tam žmogui kitą mąstymo ir gyvenimo būdo receptą bei stumtelėti

■ Nukelta į 10 p.

Technikos evoliucijos apžvalga Smalininkų muziejuje

■ Atkelta iš 9 p.

jį ir... „tarybinis žmogus“ jau pagamintas. Nepaklusniuosis siekta „perauklėti“.

Visą tai teko matyti vaikystėje. Matėme, kaip buvo griunami vėjo malūnai, valstiečių sodybų geri pastatai, o vėliau ir pačios sodybos, žmonės varant į „kolūkinės gyvenvietes“. Valstiečių sodybose buvęs materialinės kultūros paveldas žuvo. Pavyzdžiui, beveik kiekvienoje pirkioje buvusios audimo staklės keliaudavo į krosnis.

Kaip ir daugelis kaimo gyventojų, taip ir mano tėvai kaupė lietuvišką prieškarinio spaudo, knygas. Mano tėvas buvo prieškarinio agronomas. Buvo sukaupta daugybė dokumentų, įvairių raštų. Nors per karą jų daug dingo, tačiau su išlikusiais mano pavyko susipažinti. Lankant mokyklą, viešojo aplinkoje vyravo daug raudonos spalvos. O čia, vartant spaudo, knygas, dvelkė lietuviška dvasia. Dokumentai, kalendoriai jau tapo pirmaisiais štrichais istorinėje sampratoje. Labai ryškia spalva prisidėjo partizaninė spauda, be jokių kompromisų ir dūsavimų skelbusi tragišką tiesą.

Didžiulį turta – namų ūkio techniką ir įrangą, įrankius, daugybę audinių – jau senelių palikimą, tėvų kauptas knygas, spaudą pavyko perimti. Nusprendžiau visa tai papildyti, kartu ir labiau domėtis. Išsaugoti materialinį ir dvasinį kultūros paveldą labai aktualu ir šiais laikais.

Muziejaus eksponatai

Muziejus buvo įkurtas (įregistruotas kaip viešoji įstaiga) 2004 m. birželio 11 d. Turimų eksponatų skaičius – apie 23 tūkstančius. Muziejuje yra:

Baltų religijos – pagonybės dievybių Austėjos ir Bubilo alka. Justino Stonio archyvo nuotr.

a) materialiojo kultūros paveldo rinkinių:
– kino ir fototechnikos;
– skaičiavimo technikos;
– prietaisų;
– žemės ūkio technikos;
– transporto priemonių;
– amatų technikos, įrankių;
– buitės technikos;
– vidaus degimo variklių;
– išradimų (maketų, modelių ar gaminių iš precizinės vibromechanikos ir vibrotechnikos srities);

b) dvasinės kultūros paveldo rinkinių:
– istorinės spaudos;
– istorinių knygų;
– mokslinės ir techninės spaudos;
– mokslinių ir techninių knygų;
– religinių knygų;

– enciklopedijų, raštų, albumų, monografijų;
– dokumentų;
– Lietuvos ir pasaulio mokslininkų biografinių knygų rinkinys;
– biblioteka (knygos, spauda, neįeinantys į paminėtus rinkinius);
– speciali ekspozicija „Krašto istorija“.

Muziejaus veiklos pagrindinės funkcijos

1. Kaupti, saugoti, tirti ir organizuoti parodas. Muziejus paiešką atlieka visos respublikos mastu. Tai daro muziejaus darbuotojai (ekspedicijų metu) ir keliolika savanorių, kurie gyvena įvairiose šalies vietose. Eksponatai saugomi aštuoniuose uždaroje patalpose ir atviroje vietoje, juos atitinkamai paruošiant. Registruojami, nustatant tapaty-

bę, pagrindinius duomenis, radimo vietą ir aplinkybes bei kitą informaciją.

Ekspozicijose eksponatai išdėstyti rinkiniais, kurie ir sudaro temines parodas. Muziejus praktikuoja ir išvažiuojamąsias parodas į kitus respublikos miestus ar savo rajone – su specialiai tam paruoštais rinkiniais.

2. Muziejaus rinkiniai, kaip materialiosios kultūros paveldas, turi būti naudojami, saugant viešąjį interesą. Rinkiniai prieinami ir atviri visiems visuomenės atstovams.

3. Muziejuje realizuojamas specifinis žmogaus ir tikrovės santykis. Autentiški rinkiniai reikšmingi istorijai ir dabarčiai. Tai orientuoja visuomenę, ją šviečia ir ugdo.

4. Muziejaus darbuotojai griežtai laikosi etikos reikalavimų: yra mandagūs, paslaugūs, dėmesingi pasitinkant ir išleidžiant ekskursantus. Muziejus intelektualiai ir emociškai rūpinasi įvairaus amžiaus žiūrovais. Objektai turi atitikti lankytojų pasirengimą. Užrašai turi būti gerai matomi ir suprantami. Darbo laikas – neribotas.

5. Darbas su visuomene. Šalia tiesioginės muziejinės veiklos čia organizuojamos muziejaus naktys ir kiti edukaciniai užsiėmimai, pravedami bernvakariai, vyksta vestuvės. Pradėjome ruošti ekspozicijas, įamžinančias atskiras asmenybes.

Muziejaus darbą vertina lankytojai, palikdami įrašus atsiliepimų knygoje. Spaudoje nuolat pasirodo straipsniai apie muziejaus darbą, rodomos TV laidos. Sukurtas kino filmas „Tarp praeities ir dabarties“. Muziejaus veikla aprašoma turistiniuose leidiniuose. Išleista monografija „Materialinės kultūros paveldas ir jo ištakos“. (Pabaiga – kitame numeryje) ■

IŠKILIŲ ASMENYBIŲ GALERIJOJE

Prisiminkime profesorių Vytautą Šerną

Dr. Jonas Dautaras

Prof. habil. dr. Vytautas Šernas – vienas žymiausių Lietuvos edukologijos mokslininkų, šių metų balandžio 15-ąją būtų atšventęs 90-ąjį gimtadienį. Jis nepalūžo net sunkiai sirgdamas ir supratęs, kad liga – nepagydoma. Sukaupęs jėgas, užbaigė rengti spaudai ir išleisti paskutinę monografiją „Funkcinė pedagogika: rengimo(si) karjerai metodologiniai tyrimai“ (2009). Turėjau garbės ją recenzuoti. Autorius pasidžiaugė naujos knygos pasirodymu ir ištarė: „Dabar galėsiu ramiai numirti...“

V. Šernas gimė 1927 m. balandžio 15 d. Birjagalos kaime, Rozalimo seniūnijoje, Pakruojo rajone. 1946 m. baigęs Šeduvos gimnaziją, studijavo Vilniaus pedagoginiame institute, tačiau buvo priverstas nutraukti studijas dėl tuometiniam režimui neįtikusių politinių pažiūrų. 1952 m. neakivaizdiniu būdu baigė Gardino pedagoginį institutą. 1949–1959 m. mokytojavo. Nuo 1959 m. – Pedagogikos mokslinio tyrimo instituto mokslinis bendradarbis, nuo 1966 iki 1982 m. – šio instituto Rusų ir užsienio kalbų

Prof. Vytautas Šernas

mokymo sektoriaus vadovas. 1962–1966 m. neakivaizdiniu būdu studijavo Rusijos mokslų akademijos Bendrojo ir politechnikos lavinimo instituto aspirantūroje ir 1966 m. apgynė pedagogikos mokslų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją iš literatūros mokymo metodikos, o 1979 m. – habilituoto daktaro disertaciją. Pastaroji skirta kelių kal-

bų koordinuoto mokymo lingvodidaktikai.

1982–1994 m. – V. Šernas – Vilniaus Gedimino technikos universiteto (buv. VISI) docentas, nuo 1984 m. – profesorius. Dirbo Estetikos, vėliau Technologijos katedrose, dėstė etiką, rengė būsimuosius inžinierius pedagoginiam darbui. Nuo 1995 m. – Vytauto Didžiojo universiteto Pedagogikos (vėliau – Edukologijos) katedros profesorius, Senato narys, o 1995–1998 m. – socialinių mokslų (edukologijos) doktorantūros koordinatorius. Nuo 1966 m. – Tarptautinės techninio švietimo akademijos akademikas. Daug dėmesio skyrė ir visuomeninei veiklai: buvo „Žiemgalos“ draugijos prezidentas, 1996 m. – „Žiemgalos“ draugijos Vilniaus skyriaus viceprezidentas.

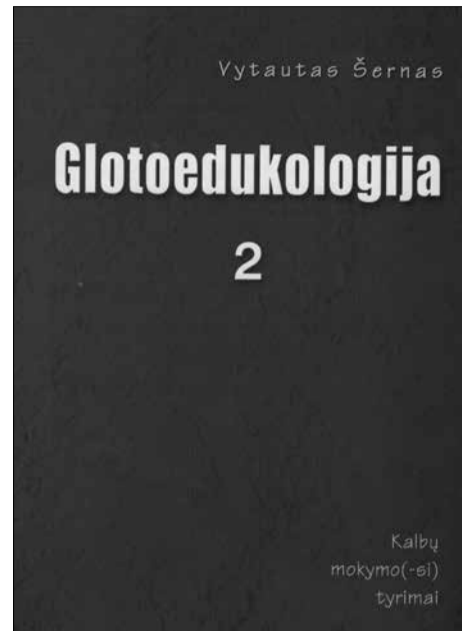
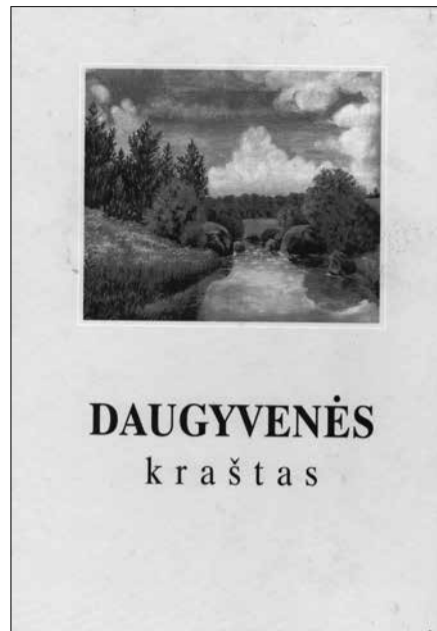
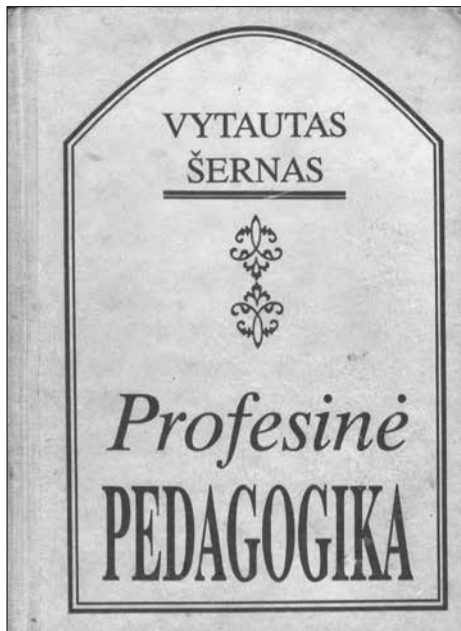
Prof. Vytautas Šernas pirmasis Rytų Europoje parengė vadovėlį „Profesinė pedagogika“, skirtą studentams, profesinių ir aukštesniųjų mokyklų, kolegijų mokytojams ir dėstytojams. Mokslininkas yra daugiau kaip 500 mokslinių ir metodinių darbų, mokymo priemonių, kraštotyros pobūdžio kūrinių autorius. Tarp jų: 22 monografijos, žodynai, sudaryti ir redaguoti 25 mokslinių straipsnių rinkiniai, išleista per 40 brošiūrų

ir programų. Svarbiausios prof. V. Šerno mokslinių tyrinėjimų kryptys: bendroji ir specialioji edukologija, glotoedukologija, ugdymo minties raida, metodologija, leksikografija, atskirų kalbų mokymo didaktika ir kraštotyra. Pagrindinius leidinius verta paminėti:

– bendroji, profesinė ir akademinė edukologija: „Bendravimo kultūra aukštojoje mokykloje“ (1987), „Studentų savarankiškas darbas“ (1990), Profesinė pedagogika (1995), Profesinės veiklos didaktika (1998);
– glotoedukologijos problemoms skirti leidiniai: „Lingvodidaktikos apybraižos“ (1976, rusų k.), „Kalbų mokymo metodikos klausimai“ (1981), „Kompiuterių naudojimas, mokant užsienio kalbų“ (1987, bendraautoris), „Kaip racionaliau mokytis kalbų? Basic English“ (1994), „Glotoedukologija“ (1–2 dalys, 2002, 2006);
– leksikografija: „Mokyklinis lietuvių rusų kalbų žodynas“ (1985, bendraautoris), „Elektroninis Lietuvių–rusų ir rusų–lietuvių kalbų žodynas“ (2003, bendraautoris);

Prisiminkime profesorių Vytautą Šerną

Prof. V. Šerno parašytos knygos. Autoriaus asmeninio archyvo nuotraukos

■ Atkelta iš 10 p.

– literatūros mokymo didaktika: „Mokomieji rašiniai pagal paveikslą“ (1968, rusų k.), „Eksperimentinė rusų literatūros IX–XI klasėse mokymo medžiaga“ (1968, rusų k.), „Fonochrestomatija“ (A. Puškinas, 1981, 10 plokštelių) ir kt.;

– kraštotyra: kolektyvinė monografija „Daugyvenės kraštas“ (1998, bendraautoris, sudarytojas, atsakingasis redaktorius ir

leidėjas, turistų vadovas „Žiemgala/Zemgale“ (atsakingasis redaktorius, bendraautoris, sudarytojas, 2003).

Prof. Vytautas Šernas daug prisidėjo ir prie Lietuvos mokslininkų rengimo, išugdė nemažą būrį mokslo daktarų, buvo daugiau kaip dešimties doktorantų vadovas, habilitacinių komitetų pirmininkas arba narys.

Nūdienos švietimo reformuotojams verta prisiminti prof. V. Šerno išsakytus mokslinės ir pedagoginės veiklos credo teiginius. Pateiksiu pamąstymui pora jų:

„Lietuviška edukologija kuriama neretai pamirštant jos šaknis: *paedagogica perennis*, filosofo ir pedagogo akad. S. Šalkauskio sintetinės pedagogikos pagrindus, liaudies

pedagogiką. Todėl suprantama, kad mokyklų reforma Lietuvoje vyksta neretai akademizmo, žinių ir lavinimo pagrindų, ignoruojant pilietinį, moralinį, dorovinį ir dvasinį auklėjimą. Vidurinė mokykla turėtų tapti mokinių rengimo nūdienos gyvenimui vieta, į kurią veržtųsi vaikai ir noriai siųstų vaikus tėvai. Deja, realybė verčia susirūpinti.

Ugdymo teorija dabar Lietuvoje neretai suvedama į administravimą, mokymą ir lavinimą, nepakankamai tiriamos, nagrinėjamos darbinio, estetinio, dorinio auklėjimo problemos. Patį auklėjimą paprastai vykdo tik psichologai, socialiniai darbuotojai, kalėjimai, bet ne dalykų mokytojai. Be konkretaus, visapusiško ugdymo(-si) mokyklose negali būti kalbos apie visapusiškumą, holistinį besimokančiųjų asmenybės ugdymą, sėkmingą adaptaciją naujomis sąlygomis, tęstinį mokymąsi, autodidaktiką.“ (Cituota iš: Vytautas Šernas. Gyvenimo apybraižos: autobiografiniai etiudai, kūrybinė veikla, edukologijos, glotoedukologijos, leksikografijos, kraštotyros darbai ir jų atgarsiai. Kaunas: VDU, 2007, p. 13–14.)

Jeigu Profesorius galėtų pažvelgti į šią dieną mūsų šalies švietimo padėtį, uždarytas ir tuštėjančias bendrojo ugdymo mokyklas, o dabar neaiškiausio likimo laukiančias ir aukštąsias mokyklas, masiškai į kitus kraštus emigruojantį jaunimą, manau, pasakytų, kad pasitvirtino jo išdėstyti teiginiai. ■

Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje

Filebas = Φίληβος / Platonas. (2016). Iš senosios graikų kalbos vertė, įvadą ir paaiškinimus parašė Tatjana Aleknienė. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 2016, 641 p.

Pasaulis vaikui: ugdymo realijos ir perspektyvos. (2017). Mokslo straipsniai. Sudarytoja – Aušra Žemgulienė. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 251 p.

Elaine N. Aron. (2017). Itin jautrus vaikas. Kaip padėti mūsų vaikams gyvuoti, kai pasaulis juos stelbia? Iš anglų kalbos vertė Edmundas Juškevičius. Vilnius: Sofoklis, 415 p.

Psichologija (žinytas). (2017). Iš anglų kalbos vertė Inga Stančikaitė, Inga Lepeškaitė. Vilnius: Alma littera, 351 p.

Matematikos ir informatikos institutas: mūsų šeštasis dešimtmetis. (2016). Rengėjai: Gintautas Dzemyda, Kęstutis Kubilius, Saulius Maskeliūnas (ir kt.). Vilnius: Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos institutas, 150 p.

Algimantas Čekuolis. (2017). Šešios progos numirti: enciklopedinė publicistika ir biografijos epizodai. Parengė Loreta Paškevičienė. Vilnius: Alma littera, 251 p.

Algimantas Čekuolis. (2017). Iš ko šaiposi pasaulis? Kelionių užrašų ir enciklopedinės publicistikos rinkinys. Parengė Liudvikas Gadeikis. Vilnius: Alma littera, 268 p.

Algimantas Čekuolis. (2017). Salos ir jų žmonės. Kitos įdomios pasaulio vietos, gyvenimo klausimai. Vilnius: Alma littera, 300 p.

Pabaisko mūšis ir jo epocha. (2017). Straipsnių rinkinys. Lietuvos edukologijos universitetas, Generolo Jono Žemaičio Lie-

tuvos karo akademija. Sudarytoja – Ilona Vaškevičiūtė. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 422 p.

Valentina Šereikienė. (2017). Tėvo Stanislovo saulė. 2-oji patais. laida. Kaunas: Obuolys, 332 p.

Dalia Savickaitė. (2017). Rytų Aukštaitijos keliuose sutikieji. Straipsnių rinkinys apie kūrybingus žmones, jų laiką ir aplinką. Utena: Utenos Indra, 271 p.

Julius Jurginis. (2017). Gydytojas Andrius Domaševičius: laikas ir amžininkai. Vilnius: Gairės, 158 p.

Tatjana Maceinienė. (2016). Antano Maceinos tikėjimo fenomenas. Vilnius: Margi raštai, 141 p.

Stokos reiškinys: būtis, žmogus ir bendruomenė. (2016). Sudarė Elena Leontjeva, Aneta Vainė, Marija Vyšniauskaitė. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 399 p.

Leo Strauss. (2017). Prigimtinė teisė ir istorija. Iš anglų kalbos vertė Aldona Radžvilienė. Vilnius: Tyto alba, 364 p.

Laisvės kovų ir netekčių metai. (2016). Laisvės kovotojų prisiminimų rinktinė. Sudarytojas – Romas Kaunietis. Vilnius: Margi raštai, 2 d., 938 p.

Aras Lukšas. (2017). Laisvės istorijos mozaika. Kn. 2: 1939–1993 m. svarbiausių Lietuvos įvykių apžvalga. Vilnius: Lietuvos žinios, 269 p.

Vincas Lapinskas. (2017). Šimtas ir viena vaistų atradimo istorija. Vincas Lapinskas. 3-iasis papild. leid. Vilnius: Margi raštai, 108 p.

Nespalvoto portreto spalvos: muzikologas Adeodatas Tauragis. (2017). Sudarytoja – Laima Budzinauskienė. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 83 p.

Lietuvos technikos bibliotekoje

T. Grigorjeva, A. Andriušytė. (2015). Mokslinių tyrimų pagrindai. Mokomoji knyga. Vilnius, 99 p.

K. Kardelis. (2016). Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: edukologija ir kiti socialiniai mokslai. Vadovėlis. 5-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius, 487 p.

M. Heidegger. (2014). Būtis ir laikas. Vilnius, XVIII, 405 p.

Lietuvos technikos biblioteka pavasarį. LTB nuotr.

Įdomiausios Lietuvos bažnyčios. (2016). Iliustruotas žinytas. Sudarytoja – L. Šinkūnaitė. Kaunas, 295 p.

S. Jankauskas. (2015). Platonas: filosofavimas grožio akivaizdoje. Monografija. Vilnius, 513 p.

L. Bagdonienė, R. Hopenienė. (2015). Paslaugų marketingas ir vadyba: vadovėlis. 2-oji patais. ir papild. laida. Kaunas, 465 p.

Ekonomikos teorija: vadovėlis. (2016). Autoriai: A. Jakutis, D. Andriušaitienė, R. Drejeris, V. Petraškevičius, A. Stepanovas. Atnaujinta laida. Vilnius, 406 p.

L. Gasparėnienė, J. Kartašova. (2015). Finansinių investicijų ir investicinių projektų

vertinimas. Monografija. Vilnius, 382 p.

D. Jurevičienė. (2015). Finansiniai sprendimai. Finansinių sprendimų formos. Vadovėlis. Vilnius, 204 p.

J. Banytė, A. Gadeikienė. (2016). Aplinkos marketingas siekiant plėtoti santykius su vartotojais: mokomoji knyga. Kaunas, 89 p.

Europos Sąjungos piliečių teisės: požiūriai ir patirtys. (2015). Mokslo studija. Autoriai: A. Balžekienė, A. Krupavičius, A. Junevičius, E. Butkevičienė, J. Ražanauskaitė. Kaunas, 144 p.

H. Hattenhauer. (2009). Europos teisės istorija. Vilnius, t. 1. XIV, 601 p.

V. Jurkevičius, J. Šidlauskienė. (2015). Civilinė teisė: atskiros sutarčių rūšys. Vadovėlis. Vilnius, 439 p.

Lietuvių etnografijos enciklopedinis žodynas. (2015). Sudarė: B. Kulnytė, E. Lazauskaitė; tekstų autorės: D. Aleknienė, L. Lapėnaitė, E. Lazauskaitė, S. Urbonienė. Vilnius, 403 p.

G. Petrauskas, V. Adomavičius. (2013). Vėjo energijos naudojimas elektrai gaminti. Mokomoji knyga. Kaunas, 120 p.

G. Rinkevičius, R. J. Mukulys, A. De-gutis. (2015). Elektrotechninės medžiagos. Mokomoji knyga. Kaunas, 179 p.

L. Dringelis, E. Ramanauskas, N. Steponaitytė. (2015). Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų erdvinės struktūros savitumo nustatymas ir jo išsaugojimas. Mokslo studija. Kaunas, 482 p.

K. Jakovlevas-Mateckis. (2014). Miesto kraštovaizdžio architektūra. Monografija, t. 3. Miesto kraštovaizdžio architektūros objektų formavimo principai. Vilnius, 347 p.

C. Bellersen Quirini. (2016). Fermentavimas. Receptų knyga. Vilnius, 128 p.

■ Nukelta į 12 p.

PARODOS, KULTŪROS RENGINIAI

Traukos centras – Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus Kaune

Prezidento Valdo Adamkaus kalba bibliotekos-muziejaus atidarymo metu

Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus, įsikūręs tarpukario Lietuvos užsienio reikalų ministerijos pastate Kaune (S. Daukanto g. 25), šiemet, balandžio 29 d. paminėjo vienerių metų veiklos sukaktį. Pats prezidentas teigia esąs maloniai nustebintas, kad biblioteka tapo tikru traukos centru moksleiviams, studentams, kauniečiams ir miesto svečiams. „Džiaugiuosi, kad taip greitai mano svajonė virto tikrove – biblioteka yra vieta, kurioje vyksta aktualiausi šalies ir miesto įvykiai, atviros diskusijos apie tai, kas svarbu mūsų visuomenei, valstybei. Tvirtai tikiu, kad, artėjant valstybės šimtmečiui, bibliotekos renginiai padės įprasmingai asmenybės, žodžio, minties laisvę ir demokratinis mūsų valstybės pamatus, kuriuos atstatėme Vasario 16-ąją“, – sakė Prezidentas, Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Tarybos pirmininkas ir garbės daktaras Valdas Adamkus.

Per vienerius metus bibliotekoje-muziejuje buvo suorganizuota apie penkiasdešimt

įvairių viešų renginių: diskusijų, knygų pristatymų, konferencijų, taip pat seminarų, kuriuose rinkosi įvairių sričių profesionalai. Dauguma renginių buvo skirti žmogaus teisėms, Centrinės ir Rytų Europos regionų politikai, kultūrai ir istorijai, Lietuvos ir Kauno istorijai, lietuvių išeivijos kultūrai, politikai ir istorijai, architektūrai. Kovo mėnesį čia diskutavo tarptautinio II Baltijos ir Juodosios jūrų forumo dalyviai, istoriniai lyderiai, buvę Rytų ir Vidurio Europos valstybių vadovai: Viktoras Juščenko (Ukraina), Leonidas Kučma (Ukraina), Petru Lučinskis (Moldova), Arnoldas Riutelis (Estijos), Lechas Valensa (Lenkija) ir Genadijus Burbulis (Rusija).

„Bibliotekoje jau apsilankė ir ekspoziciją apžiūrėjo keli tūkstančiai lankytojų: gimnazistai ir pradinė klasių moksleiviai, studentai, įvairių sričių profesionalų ekskursijos, draugijų ir profesinių asociacijų nariai, senjorai. Norėčiau padėkoti visiems įstaigos rėmėjams, partneriams, visiems, kurie prisideda prie jos gyvavimo ir veiklos“, – bibliotekos sėkme džiaugėsi jos direktorius Arūnas Antanaitis.

Bibliotekos atidarymas

Lietuvoje tokia biblioteka įkurta pirmą kartą, pratešiant JAV tradiciją steigti kadenciją baigusiu valstybės vadovų bibliotekas. Tai antroji tokia įstaiga Europoje – Prahoje

veikia Prezidento Vaclavo Havelo biblioteka. V. Adamkaus biblioteka yra ne tik Prezidento pasiekimus įamžinanti vieta, bet ir inovatyvus kultūros bei mokslo židynys, suteikiantis galimybę gilinti žinias, susijusias su Lietuvos ir lietuvių išeivijos istorija. Bibliotekos veikla glaudžiai susieta su Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Lietuvių išeivijos institutu.

Per vienerius metus bibliotekoje buvo nuolat atnaujinama ir papildoma ekspozicija, kurioje galima susipažinti su Prezidento V. Adamkaus praėjusių kadencijų nuotraukomis, archyviniais dokumentų ir apdovanojimų kolekcijomis, Prezidento ir VDU fonduose sukauptais lietuvių išeivijos dailės kūrinių, knygomis, taip pat pirmosios ponios Almos Adamkienės, garsios elegancija, aprangos stiliumi. Viešosios įstaigos steigėjai: Prezidentas Valdas Adamkus, Vytauto Didžiojo universitetas, Kauno miesto savivaldybė. Idėją įgyvendinti padėjo Kazickų šeimos fondas, LR Vyriausybė, Užsienio reikalų ministerija ir privatus rėmėjai. *Parengta pagal Martyno Gedvilos (VDU) pranešimą*

Lietuvos ir Lenkijos istorikų apsilankymas

NAUJOS KNYGOS

■ Atkelta iš 11 p.

Projektų valdymas. (2014). Mokomoji knyga. Autoriai: B. Neverauskas, V. Stankevičius, V. Viliūnas, I. Černiūtė. 3-iasis leidimas. Kaunas, 143 p.

M. Rother. (2013). Toyota Kata: kaip vadovauti žmonėms, kad jie tobulėtų, adaptuotųsi ir pasiektų puikių rezultatų. Kaunas, 309 p.

G. Sližienė, G. Zaukas. (2015). Logistikos operacijų vadyba. Mokomoji knyga. Kaunas, 61 p.

F. Bettger. (2016). Kaip šiandien tapti klestinčiu verslininku. Ramučiai, Kauno r., 222 p.

A. Ivanauskienė. (2016). Buhalterinė apskaita. Vadovėlis. Vilnius, 531 p.

R. Baušys, A. Kriukovas, T. Rakauskas. (2014). Internetinių puslapių programavimas. DOM technologija: mokomoji knyga. Vilnius, 160 p.

R. Belevičius, S. Valentinavičius. (2015). Programavimas C++. Vadovėlis. Vilnius, 375 p.

D. Dzemydienė, R. Naujikiene, R. Dzindzalieta. (2016). Elektroninių paslaugų įgyvendinimo sprendimai. Vilnius, 439 p.

„Excel 2013“ ekonomistams ir vadybininkams. (2015). Mokomoji knyga. Autoriai: A. Dėmenienė, E. Zacharovienė, V. R. Mušankovienė ir kt. Kaunas, 225 p.

Interneto ir technologijų teisė. (2016). Vadovėlis. Autoriai: D. Štivilis, M. Kiškis, T. Limba, I. Rotomskis, K. Agafonov, G. Gulevičiūtė, K. Panka. Vilnius, 574 p.

A. Barysienė. (2016). Fotografuoju kelionėje: praktinis vadovas. Vilnius, 119 p.

Europa: turisto žinynas. (2016). 35 valstybės, 430 objektų. Tekstų autoriai: D. Babilas, V. Bukauskas, V. Bumelis ir kt. Kaunas, 237 p.

Šalys ir skaičiai, 2017: mažasis pasaulio atlasas. (2016). Vilnius, 159 p.

V. Drėma. (2015). Vilniaus amatininkai XVI–XIX a. Iš Vlodo Drėmos archyvų. Sudarytojas – A. Mickevičius. Vilnius, 894 p. ■

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės indėlis į mokslinės informacijos sklaidos ir populiarinimo sistemą“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2017 m. skyrė 8 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizainerė Giedrė Zaveckienė

Redakcinė kolegija: Alyvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Raimundas Dužinskas, Vygtintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Medineckienė, Vilma Gudelytė-Abarienė, Andrius Pukas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Dalia Urbanavičienė
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com

Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt

Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.